

Сәмур

№ 10 (175) 2005-йисан 20-октябрь

1992-йисан январдилай акъатзава

ЦИЙИВИЛЕР

КРАР КЪИЛИЗ АКЪУДЗАВА

И йикъара Азербайжанда хъайи Германиядин вилик финин банкунин (KfW) къил Кристиан Калова чи республикадин кефер пата милли парк арадал гъуниз куьмек гуда лагъана гаф гана. KfW-ди милли парк патал 2,55 миллион евро къван пулуни такъатар чара ийида. Исятда талукъ идарайри милли паркунин проект арадал гъун патал герек тир крар къилиз акъудзава.

ЧІУР ХЪУНИКАЙ ХУЪДА

Чи уьлкведин кефер-рагъаклидай пата Кавказдин Албаниядин амуькьяр гзаф ава. Гъабуркай яз вич V виш йисан эвел къилера гилан Къях райондин Къум хуьре эцигнавай ибадатханани къалуриз жеда. Ибадатхана фадлай чкъанватлани, адан цларин амуькьяйри дегъ девиррикай хабар гузва.

И йикъара Америкадин Садхъанвай Штатрин Азербайжанда авай посольстводи ибадатхана чІур хуьникай хуьн ва ам гуьнгуьна хутун патал 30 агъзур доллардин грант чара авунва. АСШ-дин посол Рино Харниша къейд авурвал, Къумдин базилика тек са Азербайжандин халкъар патал ваь, гъакни дуьньядин халкъар патал къиметлу тарихдин гуьмбет я.

РЕХЪ ГУЪНГУЪНА ХУТАДА

Вичин яргъивал 197 километр тир Баку-Самур рехъ гуьнгуьна хутун патал гъазурнавай цийи проектдив гекъигойтла, и кар къилиз акъудун патал 280 миллион доллар пул герек я. И йикъара Европадин туьхкьуринин ва вилик финин банкунин шегъредин Сумагитдай Зарат поселокдиз къван авай рехъ гуьнгуьна хутун патал 100 миллион доллар пул чара авун къетнава. Амай пул, яни 180 миллион доллар Азербайжандиз серфелу шартларалди, 14 йисан кредит хъиз, Чехиядин "Eximbank" ди гуда.

Рехъ гуьнгуьна хутадайла чкадин агъалийрин къуватрикай гегъеншидиз менфят къачуда, абур патал вишералди цийи къвалахдин чкаяр ачухарда.

ХУЪРЕР АБАД ЖЕЗВА

Вичиз тлебиатди гъар жуьредин иервилер бахшнавай Закъаталадин хуьрер къвердавай абад жезва. И йикъара Фалдар хуьре цийи мектебдин эцигунар къилиз акъуднава. Райондин Маков хуьре 450 кас къадай мехъерин къвал эцигна кардик кутунва. Фалдар, Жар ва Гымыр хуьрерин медениятдин тавханаяр цийи къилелай туькьурна, гуьнгуьна хутунва. Ихътин хийирлу крар къилиз акъудзавай райондин хуьрер мадни абад жезва.

САГЪЛАМВАЛ ХУЪН ПАТАЛ

Азербайжандин къиблепатан районрикай тир Ленкоранда члехи диагностикадин меркез эцигзава. Вишдалай гзаф инсанди эцигзавай и меркез 2006-йисан сад лагъай паюна кардик кутада. Иниз 2,7 миллион доллардин къимет авай медицинадин аваданлухар гъида.

Цийи сагъламвал хуьзвай карханада 300 касди къвалахда. Меркездихъ азарлувилер вахтунда ашкара авуна, абур арадай акъуддай гъар жуьредин мумкинвилер жеда. Им дуьньядин стандартрив къадай гзаф гереклу кархана я.

SOS!!! LƏZGİ DİLİNDƏ DƏRSLİKLƏR ÇATIŞMIR BELƏ HAL NƏ VAXTA KİMİ DAVAM EDƏCƏK?

■ Qəzetimizin 25 fevral 2005-ci il tarixli sayında dərc olunmuş eyni adlı məqalədə respublikamızın Quba, Qusar, Xaçmaz, İsmayilli, Qəbələ və Oğuz rayonlarının ləzgi dili və ədəbiyyatı tədris olunan məktəblərində "Ləzgi dili" və "Ləzgi ədəbiyyatı" dərslərinin çatışmadığı, bununla əlaqədar Azərbaycan Respublikası Təhsil Nazirliyi tərəfindən lazımi tədbirlərin görülmədiyini qeyd olunmuşdu. Qəzetin çıxışından xeyli keçməsinə baxmayaraq, bu sahədə vəziyyət dəyişməz olaraq qalır. Ona görə də ikinci dəfə həmin məsələyə qayıdırıq.

Vəziyyətin yaxşılaşmasını ilk növbədə demokratiya yolu ilə addımlayan müstəqil respublikamızın mühüm dövlət sənədləri və bir sıra beynəlxalq sənədlər tələb edir. Azərbaycan Respublikası Konstitusiyasının "Bərabərlik hüququ" adlanan 25-ci maddəsində və respublikanın Təhsil Qanununda irqindən, dilindən, milli və dini mənsubiyyətindən asılı olmayaraq, ölkəmizin bütün vətəndaşlarının təhsil hüququna təminat verilib. Konstitusiyanın 21-ci maddəsinin II bəndində ölkəmizdə yaşayan əhalinin danışıdığı başqa dillərin sərbəst işlədilməsi və inkişaf etdirilməsi başlıca şərt kimi qarşıya qoyulub. Nəhayət, Konstitusiyanın 45-ci maddəsində qeyd olunduğu kimi, hər kəsin ana dilindən istifadə etmək, istədiyi dildə təbii və təhsil almaq, yaradıcılıqla məşğul olmaq hüququ vardır.

Beynəlxalq sənədlərə gəldikdə onlardan ikisinin adını qeyd etmək kifayətdir: Avropa Şurasının 1992-ci ilin noyabrın 5-də qəbul etdiyi "Regional dillərin və azsaylı xalqların dillərinin Avropa xartiyası" və 1994-cü ilin noyabrın 10-da qəbul olunmuş azsaylı xalqların müdafiəsi ilə bağlı Konvensiya. Avropa Şurasının üzvü olan Azərbaycan son illər bu sənədlərdən irəli gələn vəzifələrin həyata keçirilməsinə səylərini artırıb. İki il əvvəl, 2003-cü ilin may ayında Avropa Şurasının və Azərbaycan Respublikası Təhsil Nazirliyinin Bakıda "Təhsil siyasəti və milli azlıqlar" mövzusunda birgə seminar keçirməsi buna sübutdur. Bundan əlavə, beş ay sonra həmin məsələ ətrafında Strasburqda Avropa Şurasının iqamətga-

hında beynəlxalq ekspertlərin iştirakı ilə müzakirələr olmuşdur. Müzakirələrdə respublika Təhsil Nazirliyinin məsul işçilərindən ibarət işçi qrupu da iştirak etmişdir.

Belə tədbirlərin keçirilməsinə baxmayaraq, çoxmillətli ölkəmizdə yaşayan bir sıra xalqların dillərində dərslərin keçilməsi hələ də lazımi səviyyədə təşkil olunmamışdır. Ana dilində dərslər saatlarının az olması, kadr çatışmazlığı və dövlət ali məktəblərində belə kadrların hazırlanmasından ötrü müvafiq fakültələrin yarıldılması, dərslər qıtlığı, onların nəşrinin təşkil edilməməsi və digər problemlər xüsusilə narahatlıq doğurur. Görəsən belə hal nə vaxta kimi davam edəcək? Suala cavab tapmaq çətindir. Amma bir məsələ aydındır ki, bu problemlər həll olunmasa, ləzgi, talış, avar və digər dillərdə tədrisi yüksək səviyyədə qurmaq qeyri mümkündür.

Ləzgi dilinin tədrisinə gəldikdə, respublikamız müstəqillik qazandıqdan sonra bu sahədə müəyyən irəliləyiş yaranmış, həmin məsələyə dövlət qayğısı artmışdır. Bunu sübuta yetirən bir misal: 1991-ci ildə respublikamızda ləzgi dili dərsləri 94 məktəbdə keçirilirdisə, hazırda 126 məktəbdə keçirilir. Lakin kadr çatışmazlığı üzündən ləzgilərin yaşadıqları onlarca kənddə hələ də ana dili dərsləri tədris olunmur.

Digər dillərdən fərqli olaraq, ləzgi dili ana dili kimi orta təhsil başa çatdırılanaqədər, I-XI siniflərdə tədris edilir. Ona görə də bu sahədə dərslərə daha çox ehtiyac vardır. Həmin ehtiyacın ödənməsindən ötrü hələ 1989-cu ildə Azərbaycan Pedaqoji İnstitutunun əməkdaşları dağstanlı həmkarları ilə birgə ləzgi, avar, saxır və tat dillərində dərslərin hazırlanması barədə məsələ qaldırılmışdır. "Azərbaycan" qəzetinin 31 oktyabr 1992-ci il tarixli sayında qeyd edildiyi kimi, bu barədə rəsmi razılıq da əldə olunmuşdu. Lakin hansı səbəblərdənsə həmin məsələ bu günədək həllini tapmayıb. Halbuki ötən 16 il ərzində problemi tamamilə aradan qaldırmaq olardı.

Rəsmi razılıqdan sonra, 1991-ci ildə respublikamıza gəlmiş Dağıstan Respublikası təhsil nazirinin müavini N.Musalayeva həmin ilin dekabr ayında Dağıstanın rəsmi mətbu orqanı

olan "Ləzgi qəzeti"ne verdiyi müsahibədə ürəkəğrısı ilə demişdi: "... Məktəblərdə dərslər, bədi əsərlər, metodik vəsaitlər demək olar ki, yoxdur. Hər sinfə iki-üç "Ləzgi dili" dərsləri düşür. Müəllimlər də çatışmır. Dərslər, yaxşı peşəkarlar yoxdursa, dərslər üçün ayrılan vaxt da azdırsa, uşaqlar ana dilini dərindən öyrənmə bilməzlərmi?" ("Ləzgi qəzeti", 26 dekabr 1991-ci il). Təəssüf ki, ləzgi dili dərsləri keçilən məktəblərdə vəziyyət bu gün də 14 il əvvəl deyildiyi kimi dəyişməzdir. Son illərdə nəşr olunmuş yeganə "Əlifba" kitabı məzmunca sönük və tərtibat baxımından çox zəifdir.

Dərslər çatışmazlığını aradan qaldırmaq üçün respublikamızda lazımi şərait də var, imkanlar da. Məsələn, Gürcüstanın Azərbaycan məktəbləri hər il respublikamızda nəşr edilən dərslərlə təmin olunur. Müqabil olaraq qonşu respublika da hər il Azərbaycanın gürcü-İngiloy məktəblərini dərslərlə təchiz edir. Respublikamızdan eyni zamanda Dağıstana azərbaycanca dərslərlər göndərilir.

2005-ci ildə respublikamızda Azərbaycan və rus dillərində 117 adda 8 milyon nüsxədə çox dərslər nəşr olunub. Bu il həmçinin ilk dəfə olaraq, rus dilində "Əlifba" kitabı da Azərbaycanda hazırlanıb. Artıq rusca dərslərlə Rusiyadan gətirilməsinə son qoymağın, onların hamısını Azərbaycanda hazırlamağın vaxtı çatdığı barədə fikirlər söylənilir.

Qeyd edilən, yəni təlim aparılan dillərdə dərslərlərin nəşri getdikcə böyük vəsət aldığı halda, təəssüf ki, respublikanın digər xalqlarının dillərində dərslər nəşrinə yətinə qayğı göstərilir. Bu məsələnin həllindən ötrü təkə Təhsil Nazirliyinin Elmi-Metodik Şurasının Azərbaycan dili bölməsinin azsaylı xalqların dilləri yarımbölməsinin fəaliyyət göstərməsi kifayət deyildir. Problemin həlli ilə əlaqədar daha səlahiyyətli orqanlar yaradılmalı, daha təsirli tədbirlər həyata keçirilməlidir. Əlaqədar hökumət orqanları bu məsələyə diqqət artırmalıdır. Çünki bu, müstəqil Azərbaycan üçün çox mühüm və önəmli məsələdir.

"SAMUR"

ЧАКАЙ КХЪЕНАЙ...

Дагълара къекъведайла лезгийрин алакьунрал гъейран хъана зун. Дагъларал рикл алай, балкъандин къадирав авай, вичин клани дишегълидал гъалтайла гъамиша вафалувал хуьдай, гзаф камаллу гафарни мисалар чидай, хайи адетар къевелай хуьз алакьдай, кичл тийижир лезгиди сад лагъана вахъ галаз тлебиатдикай, тарихдикай ихтилатда. На лугъуди, ам фаданан тарихчи я, философ я. Адан уьмуьрдин къилин философия дуьзвални мердвал я.

Николай ТИХОНОВ,
урусрин кхъираг.
1933-йис.

TAHIRCAL KƏNDİNİN TARİXİ HAQQINDA

Qusar rayonunun Tahircal kəndi şimali qərbdən Dağıstan ilə həmsərhəddir. Onun üç tərəfi sıldırım qayalarla əhatə olunmuşdur. Kəndin ortasından başlanğıcını Şahdağdan alan Tahircal çayı axır. Ərazisindəki meşələrdə qiymətli ağac növləri olan qızılağac, cökə, eləcə də cır alma, armud, ərik və s. bitir. Ucsuz-bucaqsız biçənək sahələri və otlaqlar kəndin təbii sərvətləri sayılır. Yaşıl apteki xatırladan alp çəmənliklərində müxtəlif növ dərman bitkiləri bitir. Geoloqlar Tahircalın ərazisində civə, titan, dəmir filizi, daş kömür və başqa faydalı qazıntıları aşkar etmişlər.

Kəndin ərazisindən tapılan müxtəlif əşyalar onun yaşayış məskəni kimi qədim tarixə malik olduğunu sübut edir. Məşhur "Yeddi qardaş" pirindən bir az aralıda, sel suları ilə yuyulmuş dərədə mərhum Sərhəd müəllimin torpaq qəbir aşkar etmişdi. Torpaq qəbirlər ən qədim qəbirlər hesab olunur. Bundan başqa kənddəki keçmiş yaşayış məskənlərində bir çox küp qəbirlər də tapılmışdır. Buna çayın sağ sahilində, Bəybala müəllimin evinin aşağı hissəsində maşın yolunun kənarından tapılan iki küp qəbiri misal göstərmək olar. Bu qəbirlərdən biri 1963-cü ildə Yuxarı Kalunxür kəndinin yolunu genişləndirərkən traktorçu Sabir Qədirov tərəfindən aşkar edilmişdir. Həmin küp qəbirdən insan sümükləri, uşaq heykəlcikləri və oyuncaqları tapılmışdır. Nadir tapıntılar məktəb direktoru İbrahim İbrahimov tərəfindən Qusar rayon diyarşünaslıq muzeyinə təhvil verilmişdir.

Dörd il bundan əvvəl Bəybala müəllimin evinin aşağı hissəsində, yolun kənarında sel sularının torpağı yumması nəticəsində daha bir küp qəbir aşkar olunmuşdur. Bu qəbirdən tuncdan hazırlanmış xəncər və cam tapılmışdır. Həmin əşyalar küpdən çıxarılarəkən ovulub yerə səpələnmiş, ancaq tutacaqları sağlam qalmışdır. Qədim yaşayış məskənlərinin ətrafında dulusçuluq əşyalarının qalıqları aşkar edilmişdir.

Tahircal yeddi qonşu icmanın birləşməsindən meydana gəl-

mişdir. İcmaların adları belədir: 1. Günçeyar. 2. Xürün pel. 3. Ulan tepe. 4. Surun yuqv. 5. Naqvad yuqv. 6. Jemətdin veqer. 7. Yuqvan taxta. İcmaların qazılmış yaşayış məskənlərinin ətrafında islam dini qanunlarına uyğun qəbirlər, dulusçuluq əşyalarının qalıqları, qədim su arxları vardır. Azərbaycanın bir sıra tarixçi alimləri ərəb xilafətinin Tahircal kəndinə aid iki fərmanın adını çəkirlər. Buradan belə nəticə çıxarmaq olar ki, kənd xilafətin istilalarından əvvəl mövcud olmuşdur.

Tahircal kəndinin adı ilə bağlı müxtəlif fikirlər söyleneir. Dağıstan tarixçisi və etnoqrafı Səriyyə Ağaşirinovanın "Cənubi Dağıstan xalqlarının etnoqrafiyası" kitabında göstərilir ki, kənd Dağıstanın Migraq kəndindən köçmüş Tahirin adını daşıyır.

Bəziləri söyləyirlər ki, guya kənd camaatı islam dinini müqavimətsiz qəbul etdiyinə görə ona belə bir ad verilmişdir.

"Kimin tul" adlanan sahədə uzunluğu 2 metr, eni bir metr olan daş var idi. Bu daş falağa daşı adlanırdı. Sonralar həmin daş böyük məscidin həyətinə

gətirilmişdi. Yaşlı adamların dediklərinə görə kənd ağsaqqallarının qəbul etdiyi qərarları pozan şəxslərin ayaqlarını həmin daşdakı deşiklərdən keçirərək, iplə bağlayıb fiziki cəza verirmişlər.

Tahircalda bir neçə tayfa icmaları yaşayırdı:

1. Pursuyar. 2. Xaşalar. 3. Muradaliyar. 4. Lexinar. 5. Taltaqar. 6. Sirityar. 7. Günçeyar. 8. Kəltiyar. 9. Tsuruğar. 10. Şabranar. Bundan başqa xırda tayfalar da var idi.

Tsuruğar tayfası XVIII əsrdə Nadir şahın istilaları zamanı Dağıstanın Axtı rayonunun Zırax adlanan kəndindən köçmüşdür. Bu icmadan kənddə ancaq dörd ailə qalıb: Kunazar, İsmixanar, Ramazanar və Yarar. Başqa yerlərdən köçüb gələnlər də olub. Məsələn, Dağıstanın Feqi kəndindən, Feçiyar, Miqraq kəndindən Babaxanovlar, Gereyxanovlar. Dağıstanın Hələcanar tayfası da gəlib. Onlar kəndimizə keçə ustaları kimi gəlmişlər. Hələcanlar tayfasının nümayəndələrinə Zuxulda, Düztahirdə, Quba rayonunun Xınalıq, Buduğ kəndlərində də rast gəlmək olar. Kəndimizdə "Fekçier" ("Mollalar") tayfalarının nümayəndələri də yaşayır. Onlar kənd əhalisi arasında islam dinini yaymaq məqsədilə əvvəlki Şam, indiki Dəməşq şəhərindən köçüb gəlmişlər.

Şabranar tayfasının ilk nümayəndəsi Əmirgünə olmuşdur. Əmirgünə bir neçə il müddətində Dağıstanın Karaküre kəndində qoyun otarmış, sonra isə kəndə qayıdaraq Kələntərlər nəslinin əsasını qoymuşdur. Düztahir kəndində yüzə qədər ailə özünü əslən tahircallı sayır. Kəltiyar nəsliləri ilə Mollalar nəsliləri eyni məhəllədə yaşamışlar. Onların arasında qohumluq əlaqələri olmuşdur.

Kənddən rayonumuzun müxtəlif kəndlərinə köçənlər çoxdur. Məsələn, İmamqulukənddə "Tihirar" adlanan bir məhəllə vardır. İndiki Samur qəsəbəsinin yerində XI-XII əsrlərdə "Suvar qala" adlanan yaşayış məskəni olmuşdur. Həmin qalanın əqibəti haqqında əlimizdə tarixi sənəd vardır. İndiki Tahircal palasa və Zeyxur palasa sahələri vaxtilə Suvar qalanının mülkləri olmuşdur. Suvar qalanının qonşuluğunda Xudatdan Dağıstana

gədən karvan yolu yerləşirdi. Bu karvan yolunun kənarında Andrey və Kuçum qalaları yerləşirdi. Həmin qalaların sakinləri Suvar qalanının mülklərini ələ keçirməyə çalışırdılar. Suvar qalanının üzərinə hərbi yürüşə başlayan rus əsgərləri Suvar qalanı dağıdırdılar. Qalanın sakinlərinin bir hissəsi Tahircala, digər hissəsi isə Zeyxur kəndinə köçür. Palasa torpaqlarından Andrey və Kuçum qalanının sakinləri əl çəkmək istəmirdilər. Mübahisəli torpaq məsələsini həll etmək üçün şəriət məhkəməsi çağırılır. Məhkəmədə Dağıstan hakimi Sultan ibn Abdulla, Rutul şahı Aşef, Quba qazisi Məhərrəm əfəndi, Suvar qalanının böyüyü Nəsrulla bəy, Andrey və Kuçum qalalarının nümayəndələri iştirak edirlər. Məhkəmədə Nəsrulla bəy "Quran"ı əlini basıb and içir ki, Tahircal və Zeyxur palasa mülkləri Suvar qalanının mülkləridir. Bundan sonra məhkəmə hökm çıxarır. Hökmdə deyilirdi: "Sizə məlum olsun, - ey mömin insanlar, yolun üst tərəfi (karvan yolunun) Qələ-Suvar mülkü olub, məişəti Tahircal kəndinin ziri dəstəsinə çatıb, çünki Qələ-Suvar camaatı Tahircal kəndində sakin olublar." Sənəddə göstərilir ki, bu hadisə miladi tarixlə 1239-cu ildə olmuşdur. Sonradan Gavdişan adlanan yerdə həmin mülklər üstündə şiddətli vuruşma olmuş, bu vuruşmada Nəsrulla bəy öldürülmüşdür.

Nəsrulla bəyin həyat yoldaşı Dərbəndin nüfuzlu bəylərindən biri olan Eyvaz bəyin qardaşı Kazım bəyin qızı idi. Sənədlərdə göstərilir ki, Nəsrulla bəyin oğlanları həddi-büluğa çatmamışdılar. Buna görə Nəsrulla bəyin həyat yoldaşı Süsənhanım Rutul şahı Aşefə və Dağıstan hakimi Abdullaya şikayət edirdi. Dağıstan hakimi Abdulla Süsənhanımın şikayətinə baxır. Abdullanın sərəncamı ilə Sudur və Quxur camaatına tapşırılır ki, Şeyx Əmir Hacıdan başqa Süsənhanıma da vergi ödəsinlər.

İkram DÖVLƏTXANOV,
Qusar rayonundakı Tahircal kənd orta məktəbinin tarix müəllimi.
(Ardı var.)

HƏKİMLƏR AİLƏSİ

Dağlar qoynunda yerləşən Yuxarı Tahircal kəndində İslamovlar ailəsində 1947-ci ilin yanvarında bir oğlan uşağı dünyaya gəldi. Valideynləri ona Nadir adını verdilər.

Kənd orta məktəbini əla qiymətlərlə bitirən Nadir sənədlərini Azərbaycan Dövlət Tibb Universitetinə verdi. 1970-ci ildə Universitetin müalicə-profilaktika fakültəsini bitirib, təyinatla Qusar rayonuna gəldi. O vaxt Düztahir kənd həkim məntəqəsində həkim ştatı boş qalmışdı. Buraya işə göndərilənlər beş ay, uzağı bir il işlədikdən sonra məntəqə ilə xudahafizləşirdi. 1970-ci ildə N.İslamovu Düztahir kənd həkim məntəqəsinə baş həkim göndərdilər.

N.İslamov ilk gündən sevimli peşəsinə möhkəm bağlandı. Çoxdan gözaltı etdiyi tahircallı Leylifərlə ailə qurdu, yerli camaatla səmimi ünsiyyət yaratdı. Onun üçün kəndin səfəli yerində ev tikmək üçün yer ayırdılar. İkimərtəbəli yaraşığı ev hazır olanda düztahirlilər "deyəsen

baş həkim həmişəlik burada qalacaq", deyərək arxayın nəfəs aldılar.

Kənddə 20 çarpayılıq sahə xəstəxanası yaradıldı, bura bacarıqlı tibb işçiləri cəlb olundu. Xəstəxana dağ kəndləri olan Sudur, Qənərçay, Quturğan, Arçan, Böyük Muruğ, Əcəxür kəndlərinin əhalisinə də tibbi xidmət göstərməyə başladı. Daha xəstələri 35-40 km uzaqda yerləşən rayon mərkəzinə aparmağa ehtiyac qalmadı. Bacarıqlı baş həkim rayon ictimaiyyətinin hörmətini qazandı. 1982-ci ildə "Cəhiyyə əlaçısı" döş nişanı ilə təltif olunmuş o, 1989-cu ildə "Əməkdar həkim" fəxri adına layiq görüldü.

SSRİ dağıldıqdan sonra Düztahir sahə xəstəxanası maddi çətinliklər üzündən fəaliyyətini dayandırdı. Hazırda Nadir İslamov Düztahir kənd tibb məntəqəsində baş həkim işləyir.

İslamovlar ailəsi rayonda həkimlər ailəsi kimi tanınır. Ailədə on nəfər bu nəcib sahədə fəaliyyət göstərir. Qardaşı Bəhram Azərbaycan Dövlət Tibb Universi-

tetinin müalicə fakültəsini 1973-cü ildə fərqlənmə diplomu ilə bitirib, bir müddət Azərbaycan Səhiyyə Nazirliyinin Klinik və Təcürbi Elmi Tədqiqat İnstitutunda həkim kimi çalışıb. 1979-cu ildən Moskvada SSRİ EA-nın Biofizika İnstitutunda işləyib, 1991-ci ildən Rusiya EA-nın Nəzəri və Təcürbi Biofizika İnstitutunda çalışır. Tibb elmləri doktorudur.

Bəhram İslamov hazırda Moskva Biofizika İnstitutunda şöbə müdiri və eyni zamanda Rusiya Federal Diaqnostika və Müalicə Elmi-Praktik Mərkəzində aparıcı elmi işçi vəzifəsində çalışır. 1983-cü ildə Biofizika İnstitutunda elmi işlər üzrə keçirilən müsabiqədə o, birinci mükafata layiq görülmüşdür. 2002-ci ildə Rusiyanın "Ən yaxşı həkimi" adını almışdır.

Tibb elmləri doktoru B.İslamovun adı Böyük Britaniyada fəaliyyət göstərən biofiziki mərkəz tərəfindən dünyanın aparıcı alimləri sırasına daxil edilmişdir. Onun övladlarının üçü də ali tibb təhsili alaraq atalarının yolunu davam etdirir.

Nadir İslamov altı övlad atasıdır - üç oğlan və üç qız. Böyük oğlu Elşən Düztahir kənd orta məktəbini qızıl medalla bitirərək, Azərbaycan Dövlət Tibb Universitetində təhsil alıb. Hazırda o, Qusar rayon mərkəzi xəstəxanasında həkimdir. Gəlini Lalə rayondakı "OKİ" özəl klinikasında həkim işləyir. Qızı Şəhla və oğlu Rövşən Moskvada tibb ixtisası üzrə çalışırlar. Rəşad Rusiya Federasiyasında hərbiçidir. Ulduz Bakı şəhərində tibb bacısı işləyir. Ailənin sonbeşiyi Rüksarə də İslamovların şərfli yolunu davam etdirmək arzusundadır.

Nümunəvi əxlaqı, elmə sonsuz marağı olan İslamovlar ailəsinin üzvləri ilə hamımız fəxr edirik, onları tez-tez şagirdlərə nümunə göstəririk. Sevinirik ki, onların həyatdakı uğurlarında biz müəllimlərin də payı var.

Cəlaləddin BAYRAMOV,
Qusar rayonundakı Düztahir kənd orta məktəbinin ali kateqoriyalı metodist müəllimi.

ЧИ ЧКАЙРИН ТІВАРАР

АБУР ГЬИКИ ЧИРНА КІАНЗАВА?

(Эвел газетдин 2005-йисан 25 - февраль, 26-март, 24-май, 22-июнь, 28-июль, 20-август, 14-сентябрь тилитра)

Гья инал лагъана кӀанда хьи, эхиримжи квед-пуд виш йисан кӀене гилан КӀлар райондин чилерални чпин тӀварарихъ "уба" компонент квай цӀудралди хуӀер арадал атанай. Тарихдин чешмейра ва архивдин материалра агъадихъ галай хуӀерин тӀварар гъатнава: Шихуба, Чехиуба, КӀруба, Сад лагъай КъуӀхуӀуба, Къвед лагъай КъуӀхуӀуба, КуӀрелуба, Гаргаруба, Агъауба, ЧӀуба, Керимуба, ЧеткуӀуба, Цвейсеруба, УӀнуӀуба, ХуӀлуӀуба, ЭчехуӀуба, ЦехуӀуба, Эвжугъуба, Кылагъуба, НежефхуӀуба, КъуӀхуӀуба, Яргунуба, КӀуфуба, Къаратуба, УӀзденуба, Келентеруба, Салагъуба, Тагъаруба, ГӀилуба.

Санлай и сиягъдик 27 хуӀрун тӀварар акатзава. Амма сиягъдин эвelda кӀалурнавай 12 хуӀр исятда амач. Ятлани халкъ абурун гелер жагъуриз алахъзава. И йикъара чи кӀелемӀгӀийрикай Абир Эчехвиди ва Руслан Шейдаева ихътин "квяхънавай" кӀе хуӀрункай чав цӀийи делдилар агакӀарна. А.Эчехвиди лугъузвал, ЭчехуӀрун, Мучугърин ва Чехи Муругърин чилерин часпардал Цвейсер тӀвар алай хуӀр хъанай. И хуӀрун сурар, кӀвалер алай чкайрин хандакӀар исятдани ама. Вагъши гъайванри фад-фад басрух гузвай и хуӀрун агъалияр тахминан XVII виш йисан эхирра маса чкадиз куӀч хъанай ва абуру чешмейра дуӀшуӀш жезвай Цвейсеруба арадал гъанай. ЧеткуӀубадикай малумат гайи Р.Шейдаева и хуӀр Кылагъубадинни Къаратубадин арада хъайнди кӀалурзава.

Мад са делил. Сад лагъай КъуӀхуӀуба алай чкадал пудра хуӀр кутунай. Виликан кӀе хуӀрун тӀварар малум туш. Тарихдин чешмейра ина сад лагъай хуӀр IV виш йисан эхирра, пуд чехи клунтлунал кутунвайди кӀалурнава. И хуӀрунхъ 200 метр кӀван яргъаз Къвед лагъай КъуӀхуӀубадин амуӀкаяр жагъанва. Археологри гъилик авунвай жуӀреба-жуӀре кӀадим кӀапарал, яракӀал, скелетрал асасламиш хъана ина сифте хуӀр IV-VI виш йисара хъанвайди кӀалурнава. (Дж.А.Халилов, К.О.Кошкарлы, Р.Б.Аразова. Археологические памятники Северо-Восточного Азербайджана. Баку, 1991. ч. 86-88).

"Уба" компонент квай сложный ойконимрал гъалтайла, Къуба районни тафаватлу жезва. Чешмейрай гъеле советрин девирдал кӀедалди ина "уба" компонент квай 9 хуӀрун тӀварар малум я: Хъимилуба, КуӀсетуба, ЦӀилеруба, Куркунуба, НувъедхуӀуба, КъуӀлууба, Сусайуба, УӀшгуӀуба, КуӀпчуба. Советрин девирда Къубадин чилерал чпин тӀварар "уба" компонентди арадал гъайи 5 хуӀр авай: Алимамедуба, Давудуба, Къардашуба, Къурмазуба, Партизануба. (Саадиев Ш.М. О сложных ойконимах с компонентами оба и кишлак. В кн.: История топонимических исследований. Баку, 1992. ч. 58.). ГуӀгъуӀнлай абурункай кӀедал тӀварар дегишарна. Исятда ина 3 хуӀрел куӀгъне тӀварар алама. Гъабурункай аз Алимамедубада ва Давудубада лезгийр, Къурмазубада маса миллетар яшамаш жезва.

Чахъ "хъишлах" компонентди арадал гъанвай ойконимарни гъаф ава. КӀвенкӀе "хъишлах" гафуникай лугъун. Хъишлах инсанри хуӀтуӀуз мал-кӀара хуӀн патал менфят кӀачузвай чими чкайриз лугъуда. Тарихдай малум тирвал, 6 агъзур йис я инсанри хъишлахрикай менфят кӀачуз. ГуӀгъуӀнлай абуру ихътин чкайра кӀвалер эцигиз, хуӀрер арадал гъанай. ЮкӀван Азияда, месела, Узбекстанда ва Тажикстанда и хуӀрериз "кишлак", "кишлок" лагъанай. И уӀлквейра хъишлахрихъ (хуӀрерихъ) кӀадим тарих ава. Амма лезгийри хъишлахрикай яшайишдин макан хъиз менфят кӀачуз са шумуд виш йис я. Идахъни кӀе сеbeb ава. Сад лагъайди, юкӀван виш йисарин араб тарихчийри кӀхъивалвал, лезгийрихъ хуӀрер кутадай чехи меденят авай, гъавилей чи хуӀрер кӀылин ва чехи тир, абурухъ къудай шаргӀлар авай. (Килиг: Абу Йусуф Иакъут ал-Гъамави. МуӀджам ал-Булдан. Бейрут, 1955.). МуӀкуз патахъай, мад араб тарихчийри малумат гузвайвал, VII виш йисан юкӀвара арабри чи чилериз басрух гайила, чахъ вилик фенвай хуӀрун майишшат авай ва чна хъишлахрикай махсус кӀайдада менфят кӀачузвай. (Килиг: Балдзур. Книга завоеваний стран. Баку, 1927.)

А чӀавуз лезгийрин хъишлахар гъафни-гъаф Ширванда авай. Вучиз лагъайтӀа Ширвандин агъалийрин чехи паяр лезгийр тир. Арабрин тарихчи Ал-Ма'судиди

вичин 934-йисуз хъбена куӀтыгъай "Муруж аз-загъаб ва маадин-ал-жавагъир" ктабда Чехи Кавказдин этносрикай гъбеншдиз малуматар ганва ва гъабурункай яз лезгийр яшамаш жезвай чилерни кӀалурнава. Ада кӀхъенва: "Ширван пачагълугъдин даяхъ тешикнавайди кӀадардал гъалтайла чеп пара тир лезгийрин пачагълугъ я". (Ал-Ма'суди. Луга золота и рудники драгоценных камней. Пер. Н.А.Караулова. СМОМПК.Тифлис, 1908. Вып. 38. ч. 41.). Гъавилей араб авторрикай Иакъута ва масабуру чпин эсерра Ширвандин тӀвар "Лезгийрин Ширван" хъизни кӀхъенва.

XV асирдал кӀедалди Ширвандин агъалийрин са паяр лезгийр тирди ва абуру и вилаятдин умуӀрада чехи роль кӀугъузвалди XV виш йисан тарихчи Мугъаммад

Хиналугъвидини кӀилди кӀейд авунва. (АКАК, т. II. Док. N1300. ч. 1076.). ГуӀгъуӀнлай чапхунчийри Ширвандин лезгийриз басрух гана, и агъалияр дагълар галайнихъ чукурайла, гъаф хъишлахарни абурун гъилей акъатнай. Ятлани са бязи авторри юкӀван асиррин эхирра хъишлахра кериз-цӀаруз лезгий хуӀрер арадал атайди кӀалурзава. Амма "хъишлах" компонент квай хуӀрерин тӀварарни сифте яз гъа девирда арадал атайди я лугъуз жедач. Вучиз лагъайтӀа икӀван гагъди и кар тестиквардай тарихдин делилар гъатнавач. Архивдин материалар асасдиз кӀачуртӀа, ихътин ойконимар эхиримжи пуд виш йисан кӀене дуӀшуӀш жезва.

Абурун кӀадардал гъалтайла профессор Р.Г.Байдарова чахъ ихътин анжах 5 хуӀр авайди кӀалурнава. (Гайдаров Р.И. Введение в лезгинскую ономастику. Махачкала, 1996. ч. 31.). Азербайжандин лезгий хуӀрерин гъакъиндай тамамвилелди чирвилер авачиз алимди икӀ кӀхъенва жеди. Филологидин илимрин доктор Ш.Саадиева Къубада 13, КӀцӀара 5, Хачмаза 14 ихътин хуӀр авайди кӀалурнава. (Саадиев Ш.М. О сложных ойконимах с компонентами оба и кишлак. В кн.: История топонимических исследований. Баку, 1992. ч. 58).

Санлай кӀачурла, эхиримжи пуд виш йисан чешмейра и пуд райондин чилерал "хъишлах" компонент квай агъадихъ галай хуӀрерин тӀварар дуӀшуӀш жезва: Къубада - Алпан хъишлах, Куркун хъишлах, Хъишлах, Агъа Хъишлах, Вини хъишлах, Мирзе хъишлах, Иснов хъишлах, Идрис хъишлах, Гедик хъишлах, Алибег хъишлах, Амсар хъишлах, Сусай хъишлах, Эрмеки хъишлах, КуӀпчал хъишлах, Хъимил хъишлах, Къасум хъишлах, Магъмуд хъишлах, Талабы хъишлах, КӀцӀара - Дабур хъишлах, КуӀрел хъишлах, Чур хъишлах, КӀуф хъишлах, Къадима хъишлах, Рут хъишлах, КӀур хъишлах, ГӀил хъишлах, Аваран хъишлах, Лакар хъишлах, Кузун хъишлах, Чакар хъишлах, Зинданмурут хъишлах. Хачмаза - Хъишлах (Ахъегърин), Хъишлах (УӀнуӀгърин), КӀунтӀ хъишлах, Пигъир хъишлах, Серкер хъишлах, Мегъди хъишлах, Рустов хъишлах, Мирзе хъишлах, Алыж хъишлах, Къадимали хъишлах, Хъимил хъишлах, Мирземамед хъишлах, Бала Къусар хъишлах, УӀшгуӀ хъишлах, Сухтакъала хъишлах, Сусай хъишлах, Мегърли хъишлах, Бег хъишлах, МуӀрселли хъишлах.

Вири санлай 50 хуӀр жезва. Амма алай вахтунда Къубада сиягъдин эвelda кӀалурнавай 5, КӀцӀара 8, Хачмаза 5 хуӀр амач ва и райондин 3 хуӀрун тӀварар дегишарнава. Гила и районар чпин тӀварарихъ "хъишлах" компонент квай 29 хуӀр ама ва абурункай са бязи хуӀрера лезгийр яшамаш жезвач. Гъа са тӀвар алай Хъимил хъишлах, Сусай хъишлах, Мирзе хъишлах хътин хуӀрер гъам

Къубада ава, гъамни Хачмаза.

Са бязи алимри "хъишлах" компонентди анжах сложный ойконимар арадал гъизвайди кӀалурнава. И фикридихъ галаз тамамвилелди рази хъунухъ мумкин туш. Вучиз лагъайтӀа XIX виш йисан эхирралди чахъ чпин тӀварар анжах "хъишлах" гафуникай ибарат тир 7 хуӀр авай. Ибурункай 4 Дагъустандин ХъуӀляр, ДагъхуӀер, Къуруш ва Фияр хуӀрерин агъалийри "Хъишлах" тӀвар алаз бине кутур хуӀрер тир. Амай 3 Хъишлах хуӀрункай сад Къубадин, кӀвед Хачмазин чилерал алай. Хачмазин кӀе хуӀрункай садаз Ахъегъ хъишлахни лугъудай.

Гъам чи, гъамни маса халкъарин алимри кӀхъизвайвал, лезгийрин яшайишдин маканрик кӀазмаяр ва ятахарни акатзава. (Килиг: Агаширинова С.С. Поселения лезгин в XIX- начале XX века. Ученые записки ИИЯЛ, т. VI. 1959. Панек Л.Б. Жилище лезгин. // Материалы по этнографии Грузии. Вып. IX Тбилиси, 1957.). "Уба" ва "хъишлах" хъиз "кӀазма" ва "ятах" гафарни туӀркизмаяр я. Гъеле и гафарикай менфят кӀачудалди лезгийри и жуӀредин хуӀрериз "цӀийи хуӀр", "гъвечи хуӀр", "агъа хуӀр", "... хуӀрун хуӀр" лугъудай. Гъавилей XVII виш йисан чешмейра ва 1700-1720-йисарин хронографра чал чпин тӀварарихъ "уба", "хъишлах", "кӀазма", "ятах" компонентар квай лезгий хуӀрер дуӀшуӀш жезвач. Гъатта Къуба ханлухдин 1796-йисуз туӀкӀурнавай хуӀрерин сиягъдани ихътин тӀварар авач. (Килиг: История, география и этнография Дагестана XVIII-XIX вв. Архивные материалы. М., 1958. ч. 144-149).

Аквар гъаларай XVIII асирда чи цӀийи хуӀрерин кӀадар мадни артух хъанай ва абурун бине кутур ксари и яшайишдин маканар гъикӀ арадал атанатӀа кӀалурун патал маса чала гафарикайни менфят кӀачунай. Месела, хуӀрун майишадтихъ галаз алакӀалу яз инсанар хуӀрунвай яргъара кӀарамалар, лапагар хуӀз ва я багълар кутаз мажур хъанай. Абуру йиса са шумуд вапра амуӀкун патал и чкайра чпиз кӀул туӀкӀурдай. Чпихъ кӀилди хуӀр, кӀвал-югъ авайвилей малдарни ва я багъманчийри инра халисан кӀвалер эцигдацир, чилик атланвай кӀвалер арадал гъидай ва абуруз "Чилин кӀвалер" (туӀрк чӀалади "кӀазмаяр") лугъудай. Авайвал лагъайтӀа, "чили кӀвалер" ва "чили хуӀрер" гафар са бязи чешмейранни дуӀшуӀш жезва. Халкъдин мечени и гафар амачиз туш. Амма а гафар мусанлай "кӀазма" гафуналди эвез хъанатӀа лугъун четин я. Ихътин процесс анжах XVIII виш йисан эхирра ва XIX виш йисан эвел кӀилера кӀиле финиф мумкин я. И фикридихъ са бязи маса авторнани шерик я.

Гъа инал лагъана кӀанда хьи, "кӀазмаяр" лезгийри гъакни санлай масанал куӀч хъайила, тади кваз эцигнавай кӀвалериз гайи тӀвар я. ГуӀгъуӀнлай халкъди кӀазмаяр авай чкайрикай ара дагӀана менфят кӀачунай ва гъавилей инра цӀийи хуӀрерин бине кутунай. Сифте чӀавара кӀазмаяр анжах гъар хуӀрун вичин чилерал жедай. Гъавилей цӀийи ойконим куӀгъне хуӀрун тӀварарихъ "кӀазма" гаф гилигна арадал кӀедалди. Месела: Къепир кӀазмаяр, ДаркӀуш кӀазмаяр, КуӀгъне Худат кӀазмаяр ва икӀ мад. Амма тарихдай малум тирвал, гуӀгъуӀннин вахтара са лезгий хуӀрун агъалийри маса хуӀрерин, маса райондин чилерални кӀазмаяр (хуӀрер) кутунай. Гъавилей "КӀазмаяр" тӀвар алаз кӀилди хуӀрер арадал атанай. КуӀре пата 6 КӀазмаяр хуӀр хъанай. Абуру Агъа СгӀал, Кумухъ, КурхуӀр (КуӀрухуӀр), Спик, Вини Арагъар ва Сидар хуӀрерин агъалийри бине кутур яшайишдин маканар тир. Гила и хуӀрер садни амач ва абурун тӀварар чи ойконимрин пассив фондуна гъатнава. И кар алай вахтунда КӀиблепатан Дагъустанда дуӀшуӀш жезвай агъадихъ галай микропонимрини субутзава: Вини кӀазмаяр, КӀазмавал алай чкаяр, КӀазмайрин чӀур, КӀазмайралай легъ ва мсб.

Къуба пата "КӀазмаяр" тӀвар ганвай 7 хуӀр хъанай. Абурункай 3 МуӀшкӀурдин, 2 Къубадин ва сад КӀцӀарин чилерал кутунай. Гила и хуӀрер амач. Амма абурункай са бязибурун бине кутур чкаяр малум я. Месела, Къубадин кӀазмаяр хуӀрерикай сад гилан ДерекӀазма дагъдин, муӀкузди КӀазмайдихъ дагъдин ценце хъанай. Идалай гъейри КӀцӀара Ясаб кӀазмаяр, Пигъиржал кӀазмаяр, Чакар кӀазмаяр, Къубада Дигагъ кӀазмаяр, УӀшгуӀн кӀазмаяр, Хачмаза Ших кӀазмаяр, Пигъир кӀазмаяр хътин хуӀрерни хъанай. Гила и хуӀрерин тӀварар чи ойконимрин пассив фондуна гъатнава.

Алай вахтунда КӀиблепатан Дагъус-

Хайи хуӀр таклан касдиз
Ватанни кӀан жедач.
Лезгий халкъдин мисал.

танда чпин тӀварар "кӀазма" компонентди арадал гъанвай 16 лезгий хуӀр авай: Билбил-хуӀрун кӀазмаяр, БутхуӀрун кӀазмаяр, ДаркӀуш кӀазмаяр, Кучун кӀазмаяр, Къепир кӀазмаяр, Миграгъ кӀазмаяр, МуӀгъверган кӀазмаяр, ПиперхуӀрун кӀазмаяр, СгӀалрин кӀазмаяр, ПигъирхуӀрун кӀазмаяр, ХваджахуӀрун кӀазмаяр, Хтун кӀазмаяр, ХуӀрел кӀазмаяр, ЦелегӀун кӀазмаяр, Чахъах кӀазмаяр, Ярагъ кӀазмаяр, Къуба, КӀцӀар ва Хачмаз районар лагъайтӀа, исятда чпин тӀварарихъ "кӀазмаяр" компонент квай 4 хуӀр авай: Хъимил кӀазма, КуӀсет кӀазма, КуӀгъне Худат кӀазмаяр, Гъажи кӀазма.

КӀазмаяр хъиз ятахарни яшайишдин маканар яз эхиримжи виш йисара арадал атана. Л.Б.Панека кӀхъизвайвал, лезгий чилерал малдарвал хуӀрун майишадтин хел хъиз кӀадим чӀаварилай вилик фенвай. Абуру агъзурралди хипер хуӀзвай ва абурун суӀруяр кӀалин тир. Лезгийри чпин мал-кӀара гатуз яйлахра, хуӀтуӀуз хъишлах хуӀдай. Гъавилей и агъалийри яйлахра ва хъишлахра вахтуналди яз яшамаш хъун патал яшайишдин маканарни арадал гъанай. (Килиг: Л.Б.Панек. Жилище лезгин. // Материалы по этнографии Грузии, вып. IX. Тбилиси, 1957).

Гъа инал кӀейд авуна кӀанда хьи, "ятах" малдарни хъишлахра вахтуналди яз яшамаш хъун патал эцигнавай яшайишдин маканарин патав арадал гъанвай майишадтин эцигунриз лугъудай. Зулун эхирра, мекъивилер алуӀкайла, йифиз хипер ятахра кутадай. Гъар ятахда 50 хеб жедай. (Надир Мамедов. Азербайжандин чкайрин тӀварар (азербайжан чӀалади), Баку, 1993. ч. 68).

Вахтуналди яз эцигъай яшайишдин маканар хуӀрериз элкъедавай чӀавуз инсанри а хуӀрериз "Ятахар" тӀвар гана. Ча атунивай ятахар арадал гъанвай хуӀрерин агъалийри и гафунихъ чпин хуӀрун тӀварни гилигна. Месела: КӀирийрин ятах ва мсб.

XIX виш йисан эхирралди лезгийрихъ КӀиблепатан Дагъустанда Ятахар тӀвар алай 5 хуӀр, Азербайжанда 7 хуӀр авай. КуӀредин ятахар тӀвар алай хуӀрер Кумухъ, АрхитӀ, Вини Къартас ва Спик хуӀрерин агъалийри арадал гъанай. Абурункай Кумухъ хуӀрун ятахдиз КуртӀлу ятах, АрхитӀрин ятахдиз Къистеран ятахни лугъудай. Азербайжанда Ятах хуӀрер Къубадин Дигагъ, Хъимил, КӀцӀарин ГӀыл, Пигъир хуӀрерин агъалийри ва худатвийри кӀадим Пел хуӀр алай чкадал кутунай. И чкадиз исятдани Пел ятах лугъуда.

Амай пуд Ятах хуӀр (абуруз Агъа Ятахар, Къулан Ятахар ва Вини Ятахарни лугъудай) са шумуд лезгий хуӀрун агъалийри гилан Ятах дере лугъузвай чилерал кутунай. КӀадим девирра Ятах дере чехи алишверидин дере хъиз сейли тир. Базар Дузидинни Базар Юртдин арада екӀя хъанвай и дередин яргъивал 9 километр я. Гъелелиг археологар и дередин хуӀрерин амуӀкайрихъ гелкъвенвач. Амма дердай тӀуз фидайла, ина са шумуд хуӀрун амуӀкаяр авайди ачухдиз чир жезва.

Исятда 12 Ятах хуӀрункай садни амач. КуӀре пата "ятах" компонент квай 3 хуӀр - КӀирийрин Ятах, Луткун Ятах, Цилингрин Ятах ва Къуба пата са хуӀр - Ятахуба (Хачмаз район) ава. Инал "Ятах" компонент чехи гафунилай хъин дуӀшуӀшдин кар туш. Сифте чпин бине кутурла а хуӀрериз Ятах тӀвар ганай. ГуӀгъуӀнлай и тӀварарихъ хуӀрерин тӀварарни гилигнай.

МуӀзеффер МЕЛИКМАМЕДОВ.
(ГуӀгъ ама.)

"САМУР" КХЪИЗВА

Къве варз къван я "Самур" газетдин редакциядин журналистри Баку ва Сумгаит шегьерин, Кцлар, Къуба ва Хачмаз районрин идарайрин ва юкъван мектебрин коллективра келдайбурухъ галаз гуьруьшар кыле тухуз. И мярекатрал келдайбуру газетдин чириз акъатнавай материалрихъ галаз алакълу яз чин фикрар лугъузва, газет генани маракълу авун, адан тираж артухарун

патал теклифар гузва.

Са шумуд югъ инлай вилик Хачмаз райондин Худат шегьердин, Лечет, Мукьтадир, Набран ва Ялама хуьрерин юкъван мектебрин коллективрихъ галаз гуьруьшмиш хъйи газетдин кылин редактор С.Керимовади къейд авурвал, и районда келдайбурун къадар къвердавай артух жезва.

1

2

4

3

5

ШИКИЛРА:

1. Хачмаз районда "Самур" газетдин виридалайни хъсан даях Бегърам Залов.

2. Мукьтадир поселокдин муаллимри "Самур" газет маракълуз акъатзавайди къейд авуна. Дидед члал хуьн, ам вилик тухун патал женг члугвазвай журналистриз баркалла лагъай абуру, гуьгъуьллу-даказ газет кхъена.

3. "Самур"дик рикл кузвай, дидед члалалди акъатзавай и газетдин таъсиб члугвазвай Имам Камалова Набрандин юкъван мектебда муаллимвиле кваллахиз 45 йис я. Вичин уьмуьрдин 70-йис алуькнавай агъсакълди ва мектебдин са шумуд муаллимди газет кхъена.

4. 30 йисуз ара датлана Мукьтадир поселокдин юкъван мектебдин ктабханадиз регъбервал гузвай Гуьлпери Велиметовадиз фадлай "Самур" газет кхъиз кланзавай. Ингъе адан мурад кылиз акъатна.

5. Ирид йисуз ара датлана "Самур" газет кхъей Яламадин юкъван мектебдин муаллимри и гьилерани тешкилувилелди газет кхъена.

Квлиндаказ юзадай, кланз-такланз рахадай инсанар такурай зи вилериз. Чуру кылихарни жед акагуьлбурухъ. Дуьньядин крар телевизордин экрандай къалурзавай дуьшуьшар хъиз къабудла, яд вацарай, фу хуьрерай лугъуз, кыл хуьда абуру. Хъсандни писд, къенидни члуруд, верцидни тукъуьлд, хайидни тахайд чара ийиз жедач ихътин ксаривай. Са куникайни фагъум тийиз, са кардикни къуьн кутан тийиз, дуьньядин къайгъуьрикай кыл къакъудда абуру.

Руьгъ кумачир, вичихъ лезги рикл авачир инсандихъ галаз ихтилат ийидайла шлари чуькьудай хъиз жед аказ зун. Яраб Аллагъ, мукьва-кылибуру, хуьруьнвийри абурун крариз гьикл таб гузватла, лугъуз, фагъумда за. Я айсайрикай, яни мусайрикай тушир ихътин са лезгидикай я зи ихтилат.

Хачмазин лезги хуьрерикай сада (твар жува къазвач) яшамеш жезвай Зикруллагъ халудин кваллиз фад-фад илифдай чи хизан. Мугъманрал рикл алай, умун кылихрин виклегъ кас тир ам. Кваллин, салан, совхоздин вири крар рикл алаз кылиз акъуддай ада. Зикруллагъа гьиле къур карди цуьк акъудда лугъудай хуьруьнвийри. Кваллин къулухъ галай са гьектардин чкада ада кутунвай багъдин тарифар виририз чкланвай. Шумуд жуьредин бегъер гьидай и багъди. Хуьруьнвийри, мукьва-кылибуруз пайни ракъурдай и багъдин сагъибди. Бакудайни Сумгаитдай и ракларихъ пинияр, машашар, шэфтелар, ичер, чуьхверар маса къачун патал гьикъван инсанар къведай. Йиса садра Зикруллагъ халу шуьмягъринни клереприн пар ягъана Урусатдиз фидай. Адан багъда са майвани тарцел къурдачир, майваар вахтунда атлун тавурла, тарци хъелда, лугъудай касди. И багъдин куьмек пара тир. Гъайванрин алафарни инай жезвай. Къуру хилер хърак кутадай. Вичин никлизни гъа икл къуллугъдай ада. Гаф чинал лугъудай, кичл тийижир, къегъал инсан хъиз сейли хъанвай райондиз Зикруллагъ халу.

Пабни вич хъиз зегъметдал рикл алай дишегъли тир. Къуд пад царце жедай

абурун кваллин. Пуд рушни са гада члехи ийизвай гъуьлуьзни папаз вирибуру гуьрметдай, абурал меслят гьидай, абурувай чирдай.

Зикруллагъ халуни адан паб рагъметдиз фейидалай къулухъ зун и квалле тахъана ништа гьикъван вахтар тиртла. Алагай йисуз дуьшуьшдай зун а хуьруьз фенай. Рушар гъуьлуьк гала, квалле Зикруллагъан хва яшамеш жезва лагъана заз хуьруьнвийри.

- А кваллин раж атлана хъи, - лагъана са къуьзека.

Завай къатлуниз тахъайла, са масада алава хъувуна:

- Ферлу бубадиз ферсуз хва хъун муси-

дакъатна. Зикруллагъ халудин хва Тейфур тир ам. Адан цуру хъанвай пекер, квлиндаказ рахунар акурла гададин рагъметлу буба вилерикай карагна зи. Ада кланзни такланз теклиф авурла, къенез гъахъна зун. А виликан квалликайни салагъадикай гел амачир.

- Я Тейфур, Зикруллагъ халудин а зурба багъ амачин? - жузуна за.

- Кыл хуьз жезвачир. Дарвилера гьатунивай пайи-паяр ийиз маса гана чна багъ.

- Квалахзавани вуна?

- Завай квалах жезвани мегер?

Вичин 40-45 яшар хъанвай Тейфур 70

яшда авай къуьзуьдаз ухшар тир. Ичкиди

дай къван? Аслан хътин бубадиз къуьр хътин хва жедайдан вуж члалахъ тир? Къуьрехъни гъа къуьрен рикл жедат. Балкандихъ гелкъвена ламни кваларнавай и усал касди хъел кутавай захъ:

- Жанавур садра тлуьна тух жедач. Вахъни багъ маса гайи пулар амач жеди. Бес гила вуч маса гуда?

- Зани къаридиз вуч кланзама къван? Чи гадаяр садрани хуьруьз хкведайди туш. Гила чахъ я атлудай рицл авач, я хадай чмемерук.

Кьел гьардан жуван риклик кланда, тахъайла, четин я. И йикъара зун гъа хуьруьз мад гьилера мугъманвиле фенвай.

Ван хъйи са хабарди рикл тларна зи. Тейфур бубадин квал маса гана пабни галаз хъран квалле яшамеш жезва лагъана хуьруьнвийри. Гила Тейфура папахъ галаз санал хъран квалляй вичин бубадин квал алай чкадал бакувиди хкажнавай дарамат хуьзва. Гатун варцара хизанлухна ял ягъин патал иниз къвезвай цийи иесийри киллиз клараб вегъедай саягъда суфрадин амуькайрикай пай ракъурзава абуруз. Амай члавара къаравулвал ийиз, хозеиндин квал, сал къакъа-

жиз, кыл хуьзва Тейфура. Хайи чил вилин нини я, чил гьилляй акъатдалди, вилин нини акъатун хъсан я, - лугъудай Зикруллагъ халуди. - Вири маса гана чил къачу, вучиз лагъайтла и дуьньядал виридалайни члехи девлет чил я, - лугъуз вичин веледриз акъул гудай касдин руьгъ шехъзава жеди къе. Суру цлай къазва жеди адан.

И йикъара мад са хабар галуькна зи япарихъ. Бубадилай амай эхиримжи аманат тир никни 600 доллардик маса ганва Тейфура. Пуд вацран ризки патал.

Ништа, эхир гьикл жедатла ихътин лукларин. Абуру садни къвед я къван?..

С.КЕРИМОВА.

ЛУКЛАР

бат я. А пир хътин касди кутур багъ кларарай акъудна хци. Пуд бакувидиз маса гана ада багъ.

- Ада эрекъ хъвазва тахъуй?

- Чи пата маса душман ава къван? Кагуьларнава Тейфур ичкиди. Мез гайи пси хъиз хъанва ам. Я квал, я сал, я хизан чизмач адаз.

Ван хъйи гафарикай къалабулух акатна, фена зун а кваллиз. Зикруллагъ халудин багъда къакъан паруйри элкъуьрна царце тунвай пуд члехи дарамат хкаж хъанвай. Абурун патав чи миресдин квал дехмедиз ухшар тир. Иесуз кваллин къавал векъ экъечда лугъуда бубайри. Ништа шумуд йисар тиртла и квал гуьнгъуьна хутан тийиз. Чкланвай усун серкверни къунвай.

Чи эвердин ванцел вилериз гъуд гузвай, чин чуруди къунвай са кас къежел

ам лап пилешарнавай. Ада къакъан дараматар къалуьна:

- Гена къуншияр девлетлубур хъйинди. Гъабурун сала квалахда.

- Жуванди барбатларна чараданди абадарда ман!

Зи айгъам кваз къунач касди:

- Чарада ваз пул гузва эхир.

- Гьикъван гузва?

- Авачирла кепекни пул я.

- Зикруллагъ халуди са багъдив хуьр хуьзвай, вавай жув хуьз хъаначни? Ахътин багъдал гьикл гьил фена ви?

- Игътияжди шумудни са рекъиз мажбурда.

- Зун вахъ галаз рази я. Анжах вири рекъери луквилеихъ ялзавач!

Дуьньяда виридалайни четин кар ахмакъди гъавурда тун я къван. Зи гафарин гъавурда акъазвачир Тейфур. Гьикл акъа-

Человек, о котором я вам хочу рассказать, больше известен за границей, чем на родине. Его работы хранятся в Государственной Третьяковской галерее России, Венском музее "Альбертино", Музее искусств города Аденс (Дания) и в частных коллекциях. Он не раз участвовал в сборных выставках в России, Турции, Индонезии, Коре, США, Дании, Сербии, Польше, Китае, Австралии. Он один из редких счастливых художников, чьи картины мгновенно раскупаются.

Речь идет об Элияре Алимирзоеве. Побывав недавно в его мастерской, я попала в мир философа с его мыслями, думами, тревогами и чаяниями. Похожий на свои картины - искренний и немного странный, Элияр внушает доверие с первого взгляда. Когда я попросила его рассказать о себе, он без ложной скромности начал интересную беседу.

- Родился в самом красивом селе мира в Гилахе Гусарского района и горжусь этим. Мои родители родом оттуда, но давно переселились в Баку. Моя старшая сестра Солмаз и младший брат Эльман родились в Баку, а я, случайно... в Гилахе. И этим предопределилась моя судьба. Если б не Гилах, я стал бы совсем другим человеком. Мои друзья, когда впервые увидели это село, признались, что теперь понимают, почему я стал художником.

- Я всегда думала, что художниками невозможно становиться, ими рождаются. Наверное, и вы родились с кистью в руках.

- Да, я рисовал с самого детства. Меня больше ничего не влекло. Я помню, сестра рисовала, а я завидовал ей, восхищался ее рисунками. Как-то на улице увидел человека, который писал на огромном транспаранте слова "Слава КПСС". У него это так здорово получалось, что я смотрел на него так, как сейчас смотрю на полотно Рембрандта.

- А как родители относились к вашему увлечению?

- Родители меня не понимали, и это ранила мне сердце. Я был болен этим. Да, эта, была болезнь. Это была патология. Я знал, что это ненормально. Я не мог спать, не мог есть, я страдал, я стонал. Это сейчас они уже смирились с тем, что я художник, что писать картины - это серьезно, а тогда... я не мог объяснить им, что если ты и не понимаешь человека, надо его просто уважать за его выбор. Надо понимать, что его выбор - это его стихия.

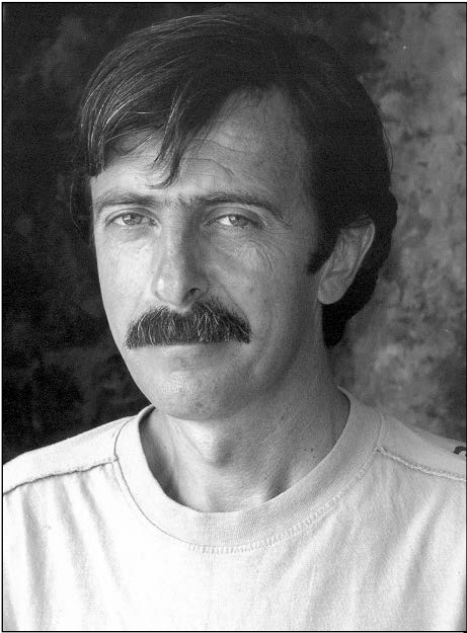
- У всех творческих людей бывают какие-то комплексы и они проявляются в детстве. Наверное, вас тоже что-то не устраивало в этом мире.

- Я был недоволен самим собой. У меня был комплекс неполноценности. Мне казалось, что я ненормальный. У меня были проблемы с этим миром. Я считал, что человек совершенен, но две вещи у него несовершенны: то, что у него есть нос и что он хочет есть. А потом, когда я вырос, понял, что в человеке все прекрасно. В детстве я очень хотел быть немым. Разговаривать для меня было проблемой. А сейчас, к сожалению, научился выражать свои мысли и словом. Раньше я этого не мог. Поэтому свои мысли и чувства

старался передать кистью. Для меня важнее моих картин ничего не было.

- Но всегда в жизни бывают люди, которые тебя понимают, ценят, вдохновляют.

- Таким человеком оказался Чингиз Абдуллаев. Он не был известным художником, но был гениальным учителем. Когда я учился в 229-й школе, ходил к не-

ХУДОЖНИК ИЗ САМОЙ КРАСИВОЙ ДЕРЕВНИ

му в студию. По его настоянию поступил в училище имени Азимзаде. Во многом я обязан этому человеку.

- А почему после училища не продолжили учебу?

- Я, как Чапаев, академию не кончал. Однажды сдал экзамены, но не поступил. Если б поступил, тогда все было бы по другому. Но я стал членом Союза Художников СССР, когда мои сверстники были студентами III курса. Тогда членом Союза мог стать только человек с высшим образованием и старше 35 лет. До этого он обязательно должен был быть членом молодежной секции. А меня приняли, когда мне только стукнуло 27 лет.

Я часто участвовал на международных выставках. Особенно мне запомнилась выставка в Москве, которая проходила в Центре Молодежи и Спорта. Здесь купили мою картину за огромные деньги по тем временам - за 1300 рублей. После этой выставки мне назначили 3-х летнюю стипендию Союза Художников в размере 300 рублей в месяц. А два раза в год я имел возможность бесплатно отдыхать в

доме творчества "Синеж" в Подмоскowie.

- Для вас персональные выставки - не редкость. Но все-равно какая-то выставка чем-то особенно запоминается.

- В 1996 году после моей персональной выставки известный художник Расим Бабаев прилюдно отметил, что Элияр все сделал, больше уже ничего не сделаешь. Вот эти слова мне запомнились навсегда. Эта оценка для меня была очень важной, она меня вдохновила, окрылила.

- А Гран-при в Париже для вас не был неожиданностью? Ведь ваша картина "Фениксы" заняла первое место среди работ 220 художников со всего мира в 2003 году.

- Когда заместитель министра культуры Франции мсье Персан в Баку отобрал

ХУДОЖНИК

ИЗ САМОЙ

КРАСИВОЙ ДЕРЕВНИ

мою работу, я думал, что это он сделал из-за размеров, так как картина была самой маленькой из всех, что он увидел в моей мастерской. Но "Фениксы" произвели фурор в Парижской галерее, и она была продана сразу после выставки.

- А через год вы заняли первое место в международной выставке в Сербии.

- Подобные победы - стимул для художника. Ведь всегда интересно узнать оценку экспертов и ценителей искусства.

- Во многих ваших картинах можно узнать черты лица одной и той же женщины. Кто это?

- Каждый художник в разных картинах рисует свою любимую женщину и я - не исключение. Потому что моя жена самая красивая женщина на этом свете.

- Наверное, она счастливый человек, что муж так отзывается о ней.

- Это я счастливый, если бы не Эмира, я наверное, не стал бы таким, каков есть.

- Чем она занимается?

- Она домохозяйка, мать моих детей.

- Мне сказали, что вашей дочери 15 лет. Интересно, кем она собирается стать?

- Моя дочь Рамина - моя двойница. Может поэтому она решила стать художником-дизайнером. Мы сейчас с ней серьезно готовимся к экзаменам. А сыну Эльнуру пока 7 лет.

- Творческие люди бывают далеки от житейских проблем, они, как говорят, витают в облаках. У вас тоже так?

- Я счастлив, что половину моих бытовых проблем, несмотря на преклонный возраст, решает мой отец Алимирза. Ему 73 года, он на пенсии, но у него добрая рука мастера и он всегда приходит к нам на помощь. А мама, ее звать Зиянат, - это самая добрая и отзывчивая женщина, которую я знаю. Родители сейчас переехали жить в Гусар. Теперь мы часто ездим на родину, где вдоль наслаждаемся красотой природы.

- У вас есть хобби?

- Нет. Я художник и больше ничего меня не привлекает. Я не смотрю телевизор, читаю только газету "Самур", когда она попадает мне в руки. А книги обожаю, я все время их перечитываю.

- Многие живописцы пишут свои картины прилюдно. А вы?

- Я иногда пишу на природе, но наедине с самим собой. Вообще я люблю работать в мастерской. Писать картину - это таинство, нельзя творить на виду.

- Ведете ли вы учет своих работ?

- Начиная с 1989 года ... 627 моих работ были проданы с тех пор. Есть и работы, которые я подарил друзьям, знакомым. А иные, к сожалению, потерялись.

- Самая любимая ваша картина какая?

- "Человек, вынимающий занозу". Эта работа не продается, она моя. Картина выставилась в Центральном Доме Художников в Москве. Сразу нашлись покупатели, но я решил ее не продавать - она всегда со мной.

- Я заметила, что в ваших персонажах невозможно найти этнические черты, они принадлежат человечеству. Это ваша философия?

- Все люди на земле похожи друг на друга. Для них существует одна и та же проблема - здоровье детей, счастье родных и близких. Они все одинаково мечтают о хорошей жизни, о мире. Поэтому для меня существует один образ - образ человека.

- Если не секрет, скажите пожалуйста, как живется сегодня художнику Элияру?

- Нормально. Я могу себе позволить нормально писать и нормально жить. Но это не означает, что 10 лет тому назад мне так же было хорошо. У меня были такие трудные времена, когда я не мог позволить себе даже проезд в метро, ходил пешком. И не могу сказать, что будет со мной через год. Мы принадлежим времени, зависим от него.

- Что бы вы хотели иметь или увидеть, однажды проснувшись?

- Бывает, что в конце рабочего дня встречаешь близкого человека, которого давно не видел, и чувствуешь, будто тебе кольнуло в сердце. После этого хочется писать и писать. Я хотел бы, чтобы такое случалось почаще, просыпаясь по утрам, зная, что день будет прожит не зря.

Седает КЕРИМОВА.

НОВОСТИ

АЭС НЕИЗБЕЖНО

В ближайшем будущем в республике ожидается строительство атомной электростанции. Об этом АПА сообщил руководитель Института радиационных проблем Национальной Академии Наук Адиль Гарибов. По его словам, еще в 1980 году в селе Наваи был заложен фундамент под строительство атомной электростанции, но позднее по неизвестным причинам строительные работы не были закончены: "Нефтяной запас Азербайджана будет исчерпан за 30-40 лет. Рано или поздно наша страна будет вынуждена использовать атомную энергию. Поэтому строительство АЭС неизбежно".

А.Гарибов сообщил, что предложение о создании АЭС в Азербайджане было обсуждено в соответствующих кругах.

НОВЫЙ АВТОВОКЗАЛ

Министерство транспорта Азербайджана планирует сдать в эксплуатацию новый внутриреспубликанский автовокзал в Баку в начале 2006 года. В настоящее время азербайджанская компания

"Аркон", являющаяся генеральным подрядчиком по проекту, осуществляет строительные работы и завершила их на 50%.

Новый автовокзал будет размещен между 2-й кольцевой дорогой и Мотодромом. В министерстве отметили, что это будет современный автовокзал с высоким уровнем сервиса - предусматривается создание перронов, гостиниц, магазинов и других объектов. Автовокзал позволит осуществлять пассажироперевозки между Баку и регионами страны, не въезжая в столицу. Это сделает возможным разгрузить дороги и в центре Баку.

ПОХИЩЕНИЕ НЕВЕСТ БУДЕТ КАРАТЬСЯ

Отныне обычай похищения невесты с последующим заключением брака будет караться законом. Даже если невеста будет похищена с ее согласия, но ее родители подадут заявление в полицию, похитителя может ждать уголовное наказание в виде лишения свободы до 10-ти лет.

Такая поправка была внесена и принята депутатами на сегодняшнем заседании Милли меджлиса. По мнению депутатов,

заклучение брака должно происходить цивилизным путем, а похищение невесты должно быть приравнено похищению человека. Как сообщил на заседании председатель постоянной парламентской комиссии по правовой политике и госстроительству Али Гусейнов - таково было требование международных структур.

ДОМ ДЛЯ ШЕЙХА

Полтора года понадобилось австрийской компании "Action Mobil", чтобы построить самый большой в мире 12-метровый трейлер "Desert Challenger". Заказчику, арабскому шейху, имя которого, естественно, держится в тайне, роскошный дом на колесах обошелся в 2 миллиона долларов.

К услугам путешественников просторная гостиная и оборудованная по последнему слову техники кухня. Трейлер позволит своему владельцу ездить по пустыне несколько недель с родными и друзьями, не пополняя запасов. "Desert Challenger" способен взять 4 тысячи литров воды и несколько центнеров продуктов. Баки вмещают 2,5 тысячи литров дизельного топлива. Под капотом 13-литрового двигателя прячутся 600 лошадиных сил.

Учитывая, что трейлеру предстоит работать на беспокойном Ближнем Востоке, большое внимание при его изготовлении было уделено безопасности - он оборудован системой наблюдения "CCTV". Два огромных телевизора с плоскими экранами показывают все, что происходит

снаружи.

ДУХИ ДЛЯ ПОХУДЕНИЯ

Запахи острого красного перца и грейпфрута помогают человеку сбросить лишние килограммы. Секрет в том, что эти ароматы стимулируют выделение чистящих, сжигающих жиры в организме. Открытие японских фармацевтов заинтересовало производителей косметики. Они уже провели исследования, в ходе которых 14 японок из 20 потеряли 1 см и более талии после того, как целый месяц пользовались лосьоном, в состав которого, кроме кофеина, входили ароматические вытяжки из перца и грейпфрута.

БИНТ С "НАЧИНКОЙ"

Американские ученые создали новейшие перевязочные материалы, пропитанные лечебной "начинкой", которая особым образом реагирует на определенный вид бактерий, проникших в поврежденные ткани. Распознав знакомую инфекцию, бинт незамедлительно подает об этом сигнал, изменяя свой цвет.

Ученые полагают, что в недалеком будущем им удастся разработать индикаторы, определяющие и другие виды опасных бактерий. Такие усовершенствованные бинты помогут врачам точно определить попавшую в рану инфекцию и назначить необходимое лечение.

КИРИ БУБАДИН КІАНИДИ

■ Халкъдин къегьал рухвайрикай гаф кватайла лезгийри Кири Бубадин тварни гьурметдивди къада. Урус пачагьдин члур сясат себеб яз къачагьвал ийиз мажбур хьайи ада гьахь патал женг члугунай ва кесибриз гьар жуьредин куьмекар ганай. Гьавилляй адакай халкъдин меце шумудни са риваятар гьатна. Адакай теснифнавай риваятра къилин чка Шагьади къазва. Къири Бубадиз сифте яз клан хьайи и лезги таватдикай халкъди къясарни туькьурнава.

Шагьадин хтулрикай сад - Ракъуят Незеран руш Амрагьова Бакуда яшамииш жезва. 1943-йисуз ина дидедиз хьайи и дишегьлиди вичин чехи дидедикай агьадихь галай малуматар гана чаз.

Шагьа Къурагь райондин Кирийрин хуьре дидедиз хьанай. Адахь 3 стхани 2 вах авай. Бубани диде фад рагьметдиз фейи Шагьа стхайри Цилингрин хуьруьз гьуьлуьз ганай. Амма са шумуд вацралай адан гьуьл вичин душманрихь галаз дяведа гьелек хьанай ва стхайри Шагьа Киридиз хканай. Эмирханан рухвайрихь чехи суьруьяр авай. Са шумуд касди абурун хпер хуьзвай. И хпехьанрин арада Бубани авай. Шагьа акун кумазни Буба адал ашукь хьанай. Анжах цийиз гьуьл къенвай сусавай вуч ийиз жедай къван? Эхирни Бубадиз стхайривай рухсат клан хьайила абур лагьанай: "Шагьа валай артух касдиз гурвал туш. Анжах вуна хизан хуьдай рекер жагьура." "Ягъла зун Бакудиз фида, гьана къвалахна мехьберин пул къватда", - лагьанай Бубади.

Буба рекье гьатдайла мад гьилера ракларихь атанай ва Шагьадин стхайривай жузунай:

- Зун архайндиз фидани, куьне руш гьакькъатдани заз гузвайди яни?

- Итимдин гаф сад жеди, - лагьанай стхайри.

- Бубади къве йисуз нафтладин мяденра къвалахнай. Анжах адакай са ван-сесни авачиз акур стхайри руш Къурбанан гада Саидаз ганай.

Ингье, мехьберин юкъуз Буба хтана акьатнай. Къепиррин хуьруьв агакъайла яргъай къезвай зуьрнедин ван хьанай гададиз. Вичел цуьлер къватлзавай къве кас дуьшуьш хьайила ада абурвай жузунай:

- Нин мехьер я?

- Къурбанан гада Саидаз Эмирханан руш тухузва.

- Шагьа?

- Эхь.

Ван хьайи хабардикай хьел акатай Бубади вичиз жаваб гайи кас яна къенвай. Хуьруьз хтай кумазни ада Шагьа тухвай къвализ гьуьлле гана. Саидан вах Тават агакънавай руш тир. Кьилел къаза атуникай кичеда дидеди ам кандуда кутунай. Ара секин хьайила Тават кандудай акуднай. Амма гьуьлле акьур руша дидедин къужахда чан ганай.

Ихьтин гьал акур яран бубади Шагьадин гьиликай къуна ам ракларихь тухванай:

- Вуна чи къвализ бедбахтвал гьана. Ахлад жув атай чкадиз, вакай чаз свас жедач.

Мад стхайрин къилив хьифиз клан тахьай Шагьа гурарин кланик чуьнуьх хьанай. Гьар пакамахь ада къуншийри хабар къадалди малар нехирдиз тухудай.

Шумудни са йикъар ик хьана. Эхир Саида вичин бубадиз лагьана:

- Я буба, им зи паб я эхир. Адал вуч тахсир ала къван?

Вич гьахьсуз тирди къатлай касди мад сусаз гафни хьлагьначир. Шагьадикай хьсан свас хьанай. Къвалин къан иеси тир и виклеь ва сабурулу дишегьлиди 6 рушни 6 гада ханай. Абурукай 5 гадини 1 руш къенвай. Мапери, Абидат, Сагьибат, Мегьамедмирзе, Периханум ва Тават адан веледрин тварар тир. Буба лагьайтла, къачагьвилев экечна къваливай-къавай хьанай.

- Зун Перихануман руш я, - ихтилат давамарна Ракъуята. - Гьвечли члавуз зун Шагьа деди хвейиди я. Пуд аялдикай чехиди зун тир. Шагьа де хьуьтлуьз чи къвализ къведай, гатуз Киридиз хьфидай. Ам 78 яшда аваз рагьметдиз фена. Хтулар, шулар, птулар аваз, бахтлуьдаказ фена дуьньядилай.

АЗИЗРИН СЕВДА.

ПОЭЗИЯДИН ПИПІ

■ **Тевриз Алидин руш Пиралиева** 1929-йисуз Кълар райондин Чакар хуьре дидедиз хьана. Гьалал зегьметдалди вичин хизан хуьзвай, хуьруьн къегьал ксарикай тир адан буба ваякъанрин фигьл себеб яз репрессиядик акатнай. Ам жегьилзамаз рагьметдиз фенай. Дидедин хиве гьатай Тевризаз гьвечлизамаз уьмуьрдин яцарни акун, дарвилерни.

Тебиатдин иервилерал, хайи Ва-

ТЕВРИЗ ПИРАЛИЕВА

мандални хайи халкъдал рикл алай адан гьиссери жегьилзамаз звал къачунай. Дуьньядин гьахьсузвилер вилералди акур, халкъдин дердериз шерик хьайи адакай заманади шаир авунай. Жегьил чвалай баядар тесниф авур Тевризан чалар мецера гьатнай.

Чакардал сифтегьан ва Уьнуьгьа юкъван мектеб акьалтарай руша Бакуда Хуьруьн Майишатдин Техникумда къелнай. 1955-йисалай ада М.Ф.Ахундован тварунихь галай колхозда, гьуьгьуьнлай III Интернационал совхозда къвалахна.

1973-йисалай Чакардин клубдиз регьбервал гайи Тевриз Пиралиевадин иширар 1950-йисалай газетринни къватлалрин чириз акьатзава. Алай вахтунда ам пенсионер я. Агьадихь чна шаирдин къве ишир чапзава.

КЪАЙИ БУЛАХ

Ширшир ийиз авахьзава
Эркин яз вун, къайи булах.
Чехи вацук какахьзава
Элдиз сейли хьайи булах.

Физ клан я ваз вилик даим,
Чуьнгуьр галаз гьилик даим,
Пай кутаз на чилик даим,
Рикл накьварив гайи булах.

Тевриза ваз туькьурда члал,
Вил ала зи клани ярдал.
Вунни зун хьиз жуван кардал
Лигим яни, хайи булах?

КУКУП

Лув гуз фимир вун яргъарай,
Ша зи мукьув, аман кукуп.
Зунни вун хьиз къанихди я,
Чна санлай яд хьван са хуп.

Рикле авай тлалар-квалар
Вацлув вугун, тухуй лугьуз.
И дуьньядал садрани мад
Дявени къал тахьуй лугьуз.

Гьинаг я, лагь, заз ви ватан,
Гьам ви макан, гьам зи макан.
Хьанайтла чи эллер клубан,
Валлагь, жедай Тевриз жаван!

ЭЙВАЗ ГУЬЛАЛИЕВ

1969-йисуз Кълар райондин Чир хуьре дидедиз хьайи Эйваз Теймуран хва Гуьлалиев юкъван мектеб акьалтарайдалай гьуьгьуьнлиз АПУ-дин математикадин факультетдиз гьахьна. Университет тафаватлуьвиледи куьтягьай Э.Гуьлалиева 14 йис я ара датлана Чир ва Пирал хуьрерин мектебра муаллимвиле къвалахиз. Аялриз рикл алаз чирвилер гузвай ам райондин твар-ван авай муаллимрикай я. Аял чвалай поэзиядал рикл алай Эйвазан иширар Азербайжандин ва Дагьустандин газетрин, журналрин чириз акьатзава. Хайи чилин, хайи халкъдин ва дидед члалан тавсиб члуьззавай шаирдин и кланивал адан иширрай хьсандиз къатлуьнлиз жеда. Къени ва умун къилихрин къегьал тир Эйвазахь риклз хуш са алакьун ава. Чка атайла вичин ва маса лезги шаиррин чалар хуралай лугьуда.

"Цуьк аламаз хел хайи тар" шаирдин сад лагьай ктаб я. Адаз сифте гаф "Кълар" газетдин къилин редактор Видади Севзиханова кхьенва. Ктаб арадал гьуьнлик чини пай кутур Видади Севзихановаз, Нарулла Давудоваз, чатханадин харжси-яр члуьгур вичин дуст Камран Къурбаналиеваз разивал къалурнавай Э.Гуьлалиева и къватлал Къарабагда ишегьид хьайи вичин хуьруьнви Эльчин Шефиеван руьгьдиз бахтинавайди къейд ийизва.

Агьадихь чна Эйваз Гуьлалиеван са шумуд ишир чапзава.

ДЕРТ

Арум-арум аквада зи вилериз
Суса гатай, хци атлай дидеяр.
И дуьнедин азабарин зурбади -
Текъезмай къар кьилел атай дидеяр.

Бубадал гьил хкажнавай хахаяр,
Хайи диде кваз такъазвай рухвар.
Сад-садахьди як-чкьул тир архаяр -
Эй девирдин къве къвачеллай микробар,
Куьз атлуда мукьва-къили, акъраба?

Куьн хьтинбур эх ийич зи сабуьрди,
Кхьидачни вилералди акурди?
Эй уьмуьрдин гьавурда гьич такьурди
И дуьнедал вад югь я вун алайди,
Шуькуьр ая, вунни чилел алайди.

Са руфун фак, галтугайтлан датлана,
Фу балкндал, куьн даима ях жеда.
Куьзуь хьана, къве къат хьайи береда
Кьилел хквез куь мецера агь жеда.

ЗИ РИКІ

Зи гаф суза, зи рехь къуза, уьмуьр тик,
Шумудра зи къван галуькна келледик,
Шумудаз зун туькьуриз кланз къибледик,
Шумуд желе гьазур ятла рекье зи?
Квез чин тийир Эйваз ава рикле зи.

Шумуд наздив хьелна закай цуьквери,
Шумудра ик галуьн вучиз ик хьана?
Шумудра мад тарашдатла пехьери,
Вучиз ихьтин кхьин хьана пеле зи?
Квез чин тийир Эйваз ава рикле зи.

Худадилай рази туш зун, рикл хана.
Зал гьалтайла уьмуьр вучиз ик хьана?
Шумуд касдиз сабуьр хьана, рикл хьана,
Шумуд мягьфед тлал амуькна къуьне зи,
Квез чин тийир Эйваз ава рикле зи.

ХУЬРУЬН СУРАРА

Мад къарибдиз къекъезва зун сурара,
Дуьнед крар инсанариз сир хьана.
Таниш чинар килигзава къванерай,
Зун сулариз атанвайди чир хьана.

Иниз я шер, я шейтланвал мукьва туш,
И пел пара секин жеда датлана.
Инсан гьахьдив агакъзавай чка я,
И дуьнедин азабрикай гатлана.

Ацлуда зун, алахьда зун сурара -
Агьузна къил, рагьмет гьида виридаз.
Инсаният хуьн герек я итимди,
Гьуьрмет кланда къейидазни диридаз.

Са къариб югь илис хьанва кьилел чи,
Инсан аван и дуьнедлай фин тийир?
Кьун кутур на кайи члавуз са фагьир,
Инсан тахьуй, Аллагь риклел гьин тийир.

Лекьрез цавун
къакьанвиликай киче жедач.

Лезги халкъдин мисал.

“САМУР” ДИН МЕКТЕБ

ЧИ МАХАР

НУЪКИ ХАЛА

■ Хъана къван, хъанач къван са кърини свас. Иикъарикай са юкъуз къаридин риклел тланурдин фу акъалтда. Ада сусаз лагъана:

- Вуна фена тланур куг, за фу акъалин.
Суса тланурдиз цамар, къалар, къуру векъер вегъена, цай ягъиз алахъна. Амма свас гъикъван алахънатлани, тланурди цай къунач. Сусан кефиар члур хъана, адаз мад вуч ийидатла чизмачир. И арада са нуькI атана тланурдин къерехдал ацукъна. Ада сусавай, вучиз перишан я лагъана, хабар къуна. Суса хъайивал агъвалат ахъайла, нуькIре вичин кIвачай са цаз акъудна, тланурдиз гадарна. Тланурди гъасятда цай къуна. НуькI, фу акъуддалди вил алаз акъвазна, ахпа ада лагъана:

- Я зи цаз вахце, я заз пуд фу це.
Сусаз чара амукънач, ада нуькIрез фу гана. Пуд фуни къачуна, нуькI фена. Фена, фена, агакъна ам ятахрал. Чубанри фу галачиз гъаклан нек хъваз акурла, нуькIре лагъана:
- Куьне нек фу галачиз вучиз хъвазва?
Чубанри жаваб гана:
- Чаз фу авач.

НуькIре вичин къулакай хкудна абуруз пуд фу гана. Чубанри фу тлуьна куьтягъайла, нуькIре лагъана:
- Я зи пуд фу вахце, я заз пуд гъер це.
Пуд гъерни вахчуна нуькI мад рекъе гъат хъууна. Ам далдамдин ванер къвезвай чкадал гъалтна. Ина адаз яхун гъайванар туклуна, шурваяр ийизваз акуна. Ада хабар къуна:

- Куьне вучиз икI ийизва?
- Чаз гъерер авач, - жаваб гана абуру. НуькIре вичин пуд гъер гана. Мехъер куьтягъ хъайила, нуькIре лагъана:
- Я зи пуд гъер вахце, я свас заз це.
НуькI свасни вахчуна рекъе гъатна. Адал са ашукъ гъалтна. Ада ашукъдиз лагъана:
- Чунгуьр гайитла, за ваз свас гуда.
Ашукъди, чунгуьр нуькIрез гана, вичиз свас къачуна. НуькIре чунгуьрдихъ галаз манияр лугъуз хъана:

*Цингил-мингил, нуькI хала,
Са цаз гана, пуд фу къачур, нуькI хала,
Пуд фу гана, пуд гъер къачур, нуькI хала,
Пуд гъер гана, са свас къачур, нуькI хала,
Са свас гана, чунгуьр къачур, нуькI хала.*

Кларасдикай ракъун пая,
Къалгъандикай таз жедайд туш.
Клан хъуналди къемкъердивай
Вечрен кака хаз жедайд туш.

Лезги НЯМЕТ

САД ЛАГЪАЙ ГЕНЕРАЛ

Балакиши Алибеган хва Араблински лезгийрин сифте генерал я. Ам 1828-йисуз дидедиз хъана. 1848-йисуз ада сад лагъай кадетрин корпус корнет яз куьтягънай.

Балакишиди Урусрин армиядин жергейра 50-йисуз къуллугъна. Абхазиядин, Ширвандин, Самурдин полкара ам дивизиядин начальникдин дережадиз хъаж хъана.

Виклеь офицерди гзаф женгера иштиракна. Ам 1849-йисуз Венгриядихъ галаз хъайи дяведа, гъакни урусринни туьркверин арада хъайи дяведа тафаватлу хъана. Къалурай къегъалвилерай виклеь офицердиз орденар, медалар, лент алай шуьшка ва хейлин маса пишкешар гана.

Б. Араблински 1890-йисуз генерал-лейтенант яз отставкадиз экъечна. Дербентда яшамаш жезвай ам гзафбуруз халис ватанперес, гъар садан дердиникай хабар къадай, четинвиле авайдаз куьмекдин гъил яргъи ийидай инсан яз чидай. Къуллугъдал алайла аскерри адан патай бубавилин къайгъударвал гъиссдай.

Б. Араблински 1902-йисан 3-январдиз рагъметдиз фена. "Балакиши Алибегович арадай акъатуни, - кхъенай Бакудин "Каспий" тIвар алай газетди 1902-йисан январдиз, - ам мукъувай чидайбурун риклериз гзаф эсерна. Араблински дагъвийрикай генерал-лейтенант хъайи виклеь хва я".

Генерал Дербент шегъердин вини магъледа кучуднава. Балакишидин руш Сунаханум Бакудин миллионер Зейналабдин Тагъиеван уьмуьрдин юлдаш тир.

Генералдин хтул Наида Жангирова Дагъустандин Совнархоздин председатель Ханмегъамедаз гъуьлуьз фенай. Ханмегъамедов 1937-йисан репрессиядик акатнай.

А.Г.ГЪАЖИЕВ,

Тарихдин илимрин кандидат.
(Къебеле райондин "Къебеле" газетдай).

ЧИ ЖУВВАЛ

Чи ацукъун-къарагъунар къалурзавай и шиклар члугунвайди Хачмаз райондин Лечетрин хуьруьн юкъван мектебдин 11-синифда клелзавай Эльнара Къадиева я.

КВЕЗ ЧИДАНИ?

ЧАЛАР РЕКЪИЗВА

Къил акъуддай ксари кхъизвайвал, исятда дуьньяда 6 агъзур къван чIалар ава. Виридалайни гзаф чIалар Азияда, Африкада, Австралияда ва Америка континентда дуьшуьш жезва. Конгода 800, Индонезияда 250, Суданда 120, Нигерияда 100, Тогода 40, Гъиндистанда 140, Заирда 800 миллет, халкъ, тайифа ава ва абур вири чпин чIаларалди рахазва.

Исятда дуьньядин агъалийри виридалайни гегъеншдиз менфят къачузвайди 13 чIал я. Дуьньядин 20 уьлкведа испан, 15 уьлкведа ингилис, 13 уьлкведа

араб, 9 уьлкведа француз, 3 уьлкведа немс, 2 уьлкведа портагиз чIал гъукуматдин чIал я. Санлай къачурла, дуьньядин 60 уьлкведин агъалияр анжах 5 чIалалди рахазва. Дуьньяда гегъеншдиз ишлемишзавай чIаларикай садни урус чIал я.

Машгъур алим М.Краусан фикирдалди, XXI виш йисан эхирралди 3 агъзур чIал рекъида. Гуьгъуьнин виш йисара инсаниятди вичи-вич телеф тавуртIа, чIаларин 90 процент амукъдач. Гъи халкъарин векилри чпин аялриз хайи чIал чирзавачтIа, гъа чIалар генани фад рекъида.

КЪУЛУХЪ ЭЛКЪУЬНИН ПРЕФИКСАР КВАЙ ГЛАГОЛАР

Гъуьрметлу редакция! Къулухъ элкъуьнин префиксар вуч я ва абурукай гъикI менфят къачуда?
Абдурогъим БАБАЕВ, Баку.

И префиксар къве морфдикай ибарат я: /х/ ва /хъ/. И морфрикай сад хкъягъун глаголдин эвел къиле авай ачух тушир фонемадила аслу я: эгер глаголдин сад лагъай ачух тушир сес жуфтди ятIа - х морф, ферцинди ятIа - хъ морф жеда. Месела: х-г-ун; х-т-ун; х-ц-ун; амма хъ-ф-ин; хъ-хъ-ун.

Бязи гафара формантдин составдик х- ва хъ- префиксрилай гъейри жуьреба-жуьре дегишвилер жеда. Месела: атун - х-тун (/а/ сес зайиф хъана акъатзава); гъун - х-кун; къвез - х-къез ва мсб.

Къулухъ элкъуьнин префиксар

(абуруз тикрар хъунин префиксарни лугъуда) х-, хъ- глаголрихъ арада маса артухан гъарф авачиз акал жеда. Месела: хъийида, хъижеда ва икI мад.

Эвел къиле ачух сес авай атун глаголдихъ префикс акал хъайила, къиле авай а гадар жеда: атун - хтун, хтана; авун глаголдин къиле авай а гъарф у-диз элкъведа: авун - хъувун.

Веьгин ва ягъун глаголрихъ префиксдин ачух и галай вариант - (хъи) акал жеда. Месела: веьгин - хъивеьгин, хъивеьгна; ягъун - хъиягъун, хъиягъна.

İLK UĞUR

Bakının Buzovna qəsəbəsinin 26 sayılı məktəbinin şagirdi Samir Şeydayev karate ilə səmi bir nəçə aydır ki, məşğul olur. Qısa müddətdə istedadlı gənc bu sahədə ilk uğur qazanıb. O, 2005-ci ilin oktyabrın 16-da Bakı şəhərində keçirilmiş, Azərbaycan Karate-Do Federasiyasının təşkil etdiyi "Qocyu-ryu karate-do"nun 10 illiyinə həsr olunmuş respublika çempionatında üçüncü yeri tutmuşdur. "Məşəl" idman klubunun üzvü Samir Şeydayevə yeni uğurlar arzulayırıq.

"SAMUR"

РОЖДЕНИЕ КНИГИ

Как известно исконная литература и критика рождается вначале на страницах газет и журналов, а затем в виде отдельных книг публикуется для широкого читателя. Так случилось и с новой книгой члена Союза журналистов Azerbaijan, кандидата филологических наук, старшего преподавателя Ширализаде Азада. "Литературные горизонты" изданы в издательстве "Озан" в 2005 году.

Многие материалы впервые были опубликованы в газете "Самур" и вызвали закономерный интерес у читателей.

В книгу вошли статьи о русской литературе, писательских судьбах, ряд научных материалов, в каждом из них стремление к новизне и новое осмысление литературной истории. Приезд драматурга А.Островского в Баку, его встречи с меценатом Зейналабдином Тагиевым, кавказская тематика в поэзии В.Высоцкого, тема смерти С.Есенина и В.Маяковского, загадочная история рукописей "Тихого Дона" и судьба М.Шолохова, переводы произведений В.Шукшина, А.Софронова на азербайджанский язык, поэтический жанр И.Северянина - вот далеко не полный перечень интересных материалов, вошедших в книгу.

Автор стремится поведать не только о литературе, но и личностях писателей, особенно тех, кто незаслуженно забыт, таких как Геннадий Шпаликов известный

по сценарию "Я шагаю по Москве", Михаил Светлов, автор не только знаменитой "Каховки", но и остроумный человек, шутки которого переходили из уст в уста.

Литературные горизонты книги широки, что говорит о неподдельной любви автора к художественному слову, исследованию азербайджанской тематики в произведениях русских писателей.

Написанная образным лаконичным языком книга А.Ширализаде представляет интерес не только для филологов, молодежи, но и всех тех, кто интересуется искусством слова.

"Самур"

ГАФАЛАГ

Гиг - ось
Макъахъан - члехи керки
Мекежа - вак
Мехъв - капаш (Са мехъв гъуър патал канду куквармир)
Кунз - афар (хъран фу къван авай)
Куклрух - 1) цуькверикай шийиз арадиз атанвай афни, 2) клунчл (Тарарин хилер куклрух хъана лацу цуьквери къунвай)
Къеркъ - хам
Ккклам - чъуьт
Кирф - серкль
Куквал - мишин пине (Элдин арадал акъудай табэгъдикай куквални кхатдач)
Пили - 1) пепе (Са тлъуналди пилини тух жедач). 2) арабадин деталь
Пипиш - 1) шапкадин члере, 2) афар.
Къулувал - дуьзвал
Хуьлхуьлхуь - такурвал ийин (гъалат)

Хочу выразить свою огромную благодарность всем тем, кто очно или заочно, звонками, письмами, телеграммами, стихами поздравил меня с присвоением почетного звания Заслуженного деятеля культуры.

Седагет КЕРИМОВА.

ЧЕРНЫЙ СПИСОК "ВКУСНОСТЕЙ"

Есть такая поговорка - "Бог дал еду, черт - кулинара". Современному человеку, воспринимающему обилие гастрономических изысков как благо цивилизации, она не совсем понятна. Однако углубленные исследования диетологов подтверждают ее правоту: большинство приготовленных промышленным способом продуктов отнюдь не насыщают наш организм, а только дразнят и раздражают вкусовые рецепторы.

ДЕЛАЙ ВЫБОР!

Скажем сразу: продукты, о которых пойдет речь, настолько прочно вошли в нашу жизнь, что многие не могут прожить без них и дня. Тем не менее, если вы заботитесь о здоровье своем и близких, вам придется делать выбор, потому что связь правильного питания с самыми серьезными заболеваниями века слишком очевидна. Запомните или повесьте прямо над кухонным столом список продуктов, которых вы должны стараться избегать или есть только по большим праздникам. Кстати, бывает досадное заблуждение, будто бы все вкусное - вредно, а все полезное - невкусно. Отказавшись от искусственных вкусовых "улучшителей", вы откроете заново подлинный вкус натуральных продуктов (ни для кого не секрет, что настоящие ценители чая и кофе употребляют эти напитки без каких-либо добавок, чтобы избежать искажения их истинного вкуса). Итак, черный список "вкус-

ностей", в котором всего десять пунктов.

1. Сахар. По вредности занимает первое место, а контролировать его потребление практически невозможно, так как его добавляют не только в хлеб и кондитерские изделия, но и в кетчуп, готовые крупяные завтраки, маринады, майонез и нежирные диетические йогурты. Лучше всего заменить сахар медом (3 чайные ложки в день дают необходимое организму количество сахара). Отдайте предпочтение варенью, джему и сахарному сиропу, но не чистому рафинированному сахару.

2. Соль. Излишек соли ведет к гипертонии. Однако от привычки подсаливать пищу быстро избавиться невозможно. Попробуйте частично заменять соль пряными приправами или молотой морской капустой. Больше всего кладут соли в соленья, маринады, копчености, колбасы, картофельные чипсы, гамбургеры и чизбургеры, консервы и твердые сыры.

3. Искусственные жиры и рафинированные растительные масла. К первым относятся: маргарин, кулинарный жир, растительное масло, мягкое и легкое сливочное масло. Их лучше вообще не покупать ни для выпечки, ни для жарки, ни для бутербродов. Рафинированное дезодорированное масло, столь привлекательное своей прозрачностью и отсутствием всякого запаха, проходит серьезную обработку с применением далеко не безобидных химических средств. К тому же у специалистов есть серьезные основания пола-

гать, что это масло способствует росту раковых клеток. Для заправки салатов лучше употреблять нерафинированное растительное масло.

4. Все жареное. При жарке на сковороде образуется много ядовитых и канцерогенных соединений. Поэтому жарить нужно как можно реже, причем предпочтительнее на кукурузном или топленом сливочном масле.

5. Консервы, колбасы и копчености. Все эти продукты перенасыщены солью и консервантами, которые сильно раздражают слизистые оболочки пищеварительного тракта. Копчености к тому же содержат канцерогенные вещества.

6. Уксус, перец, майонез, кетчуп, горчица. Чрезмерно возбуждают аппетит и провоцируют передание.

7. Изделия из пшеничной муки высшего сорта и шлифованный рис. Булочки, сухари, макароны, белый очищенный рис плохо усваиваются и кроме ожирения провоцируют еще целый ряд болезней.

8. Кофе и крепкий черный чай. Как всякие стимуляторы, только приводят к преждевременному изнашиванию нервной системы.

9. Подпорченные фрукты и овощи. Опасны для здоровья, могут вызвать отравление.

10. Разогретая или вчерашняя еда. Не имеет для организма никакой ценности. Зато в ней за время хранения многократно возросло количество микроорганизмов, которые развиваются даже в холодильнике.

1-го ноября частная клиника "ОКИ" проводит день открытых дверей.

Адрес: г. Гусар, улица Ф.Мусаева, 27

Тел: (0 138) 5-22-15; 5-36-03; 5-43-56

"СУВАР"У 10 ЛЕТ

Ансамбль "Сувар" готовится с торжественному вечеру, посвященному 10-летию юбилею коллектива. Подготовка концерта, которого пройдет в конце декабря этого года, идет полным ходом. Записываются новые песни, ставятся танцы, готовятся сцены с лезгинским колоритом.

Автор работает над сценарием вечера, который будет проходить в одном из красивых залов нашей столицы. В праздничной программе будут участвовать девушки и парни в национальной одежде, что придаст мероприятию праздничное настроение.

Создается организационный комитет по проведению юбилейного концерта. Желающих принять активное участие в работе орг.комитета, и поделить с идеями, просим звонить по тел: 432-92-17; (050) 320-74-05.

Самур

ДОРОГИЕ ЧИТАТЕЛИ!

На нашу газету можно подписаться в любое время. Годовая подписка составляет 24 тысячи манатов.

Редакция готова организовать продажу "Самур"а в любой точке Azerbaijan. С вопросами можно обращаться по тел: 432-92-17; (850) 320-74-05

РОССИЯНЕ ИМЕЮТ ПРАВО

Правительство России утвердило программу, которая гарантирует гражданам бесплатную медицинскую помощь в 2006 году. В соответствии с принятым документом все жители России могут рассчитывать на то, что им окажут скорую медицинскую и амбулаторно-поликлиническую помощь, включая профилактические мероприятия, стационарную помощь при острых заболеваниях и обострениях хронических недугов, а также при отравлениях, травмах. Кроме того, предложат плановую госпитализацию для проведения и уточнения диагноза, лечения и реабилитации, на период родов, для проведения абортов и помощи новорожденным.

САМУР

Главный редактор
Седагет КЕРИМОВА

Адрес редакции:
AZ 1073 Баку, Метбуат
проспекти, 529-й квартал,
Издательство "Азербайджан",
этаж 3, каб. № 101.
e-mail: samur@nm.ru
http://www.samur.info

Расчетный счет
26233080000
Капитал банк г.Баку
1-й Ясамальский филиал
код 200037
ВОИН 130024708

Газета
зарегистрирована в
Министерстве печати и
информации
Азербайджанской
Республики. Рег.№ 78

Индекс: 5581
Тираж: 2300
Заказ: 5346
Тел: 432-92-17,
(850) 320-74-05